

Mr. Kauter

Carle Meyeropolis

Annals of the State of Ohio
1816

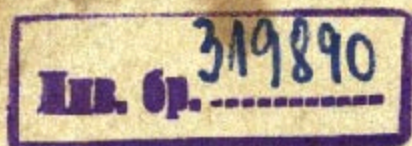
P 119 С 1/2 II 858.1

Изъ Кнѣвъ
и
Берасѣта
Той Волыта
Деръ монаха

О МОНАШЕСТВУ

И

МИТАРСТВІМА.

Разговоръ мірянина и монаха.

Мірянинъ. Врло ми е драго поштованый отче, што самъ имао срећу да се съ вама упознамъ и да у вама нађемъ човека, коме могу открити свое срце и одъ кога ћу моћи чути искрену речъ. Я желимъ одъ све душе и подпуно припадати православној цркви, чинити све оно, што она заповеда и држати нерушимо нѣне догме и свештена преданія. И то ме побуђуе да се бринемъ дознати сва нѣна преданія и све нѣне установе; еръ незнанѣ и неправилно знанѣ одводи и неправилномъ поступаню и кривој радњи, а крива радња порађа многа зла и доноси штету и поединимъ людма и свему друштву. Потоме и молимъ васъ духовниче, да ме обавестите и да ми кажете шта значи и одъ какве е важности монашество у христовој цркви?

Монахъ. Нека Богъ благослови вашу желю, еръ е добра. Правилна и точна понятія рађаю све што е добро, а лажљива и наопака понятія производе све неволѣ, беде и штете на свету. Ово е основано на евангелію, кое намъ предлага истину, као темель и поглавитый узрокъ спасенія, а на лажъ гледа, као на поглавитый узрокъ пропасти (Іов. 8 ст. 22, 44). Но зашто

вы желите да се разговарамо о монашеству, а не о чему другомъ?

Мир. У дружеству, кое я поодимъ, често се запоева разговоръ о монашеству и ту чуемъ врло различита мишленя о нѣму. И сви мои познаници и пріятельи свагда се мени обраћаю, ерѣ знаду да я имамъ познанство са многима духовницима и очекую, да чую и мое мишленѣ. Я бы желію да моимъ пріятельима кажемъ истинита и правилна мишленя; па зато и молимъ да ми саобштите и покажете истину.

Мон. Незнамъ могу ли да вамъ овде учинимъ услугу и вашу желю испунимъ; али знайте да ѣу быти съ вама искренъ и показа ѣу вамъ све, што самъ научію о томе изъ св. писма, изъ списанія св. отаца, изъ разговора са врло уваженимъ духовницима и изъ собственога искуства и пажнѣ. У зачелю беседе ове наше, као годъ кадъ бы зидао кућу и полагао іоѣ темель одъ тврдогъ камена, найпре вамъ кажемъ да е монашество установію Богъ, а никако ніе одъ людій оно произашло.

Мир. Где, молимъ васъ, я садъ то првѣй путь чуемъ да е монашество установка божія, у дружеству нашемъ те мисли нико необяви.

Мон. То самъ знао. Ерѣ кадъ се у дружеству започне разговоръ о монашеству, онда *еданъ* каже: мени се чини тако, *другій* опетъ веди: а я држимъ овако, *третій* ребе: я бы съ

нѣмѣ учинію овако, а *четвертый*: я бы поступио онако. Тамо се чую хилядама мишленя и мнѣнія, коя едно друго обараю, едно другоме противорече и люди говоре о монашеству, нимало незнаюћи шта є монашество, а овамо тако суде и прописую правила за монашество по своіой памети, као да су га на скрозъ изучили и познали, не тражећи да свое мнѣніє и мишленѣ повере са истиномъ. Неки паѣъ опорочаваю, оговараю и управо хуле монашество као годъ да су друге вере люди, и чуѣшъ на жалость одъ православны лица да повтараваю хуле на монашество, кое су чули одъ луторана и други безбожника. Туга и стра мора обузети срце наше, кадъ чуемо така лажљива суѣня и оговараня, коима поквареность и незнанѣ, ногама гази найдрагоценіє бисере божіегъ нареѣня и божіє установе.

Мир. Заиста є криво незнанѣ, као што реко сте, поштованый отче.

Мон. Немойте се варати, држећи да є незнанѣ маловажно зло. Свети отци говоре да є незнанѣ велико и начелно зло, одъ бога се раѣа зло у свой ширини и пуноћи. Преподобный Марко подвижникъ вели, да є незнанѣ првый, доглавный великанъ злобе (Добротол. ч. 1). Незнанѣ непознає свое незнанѣ, незнанѣ є задовољно своимъ знанѣмъ, рече св. Петаръ Дамаскинъ (Добротол. ч. 3). Незнанѣ є способно да почини сіясетъ зала, нимало неподозреваюћи,

да чини зло. Ово велимъ изъ сажаленя према людма, кои неразумеду, у чему се састои достоинство човека, према християнима кои незнаю у чему е и шта е християнство и према людма кои нешто чине што е за пѣи врло штетно, поглавито по незнаю. Немойте држати, да я имамъ намеру у установи божіой да сакривамъ людска злоупотребления и людске слабости. Не, изобличаванѣ и прекраћенѣ людски злоупотребления у божіой установи, доказуе да мы поштуемо божіе установе, да желимо да се очуваю као свете кодъ людій, ерѣ е те установе Богъ дај овао да се нѣима люди користе за свое спасеніе.

Мір. Та е мисао за мене опетъ сасвимъ нова; ерѣ съ те точке нити самъ я гледао на монашество, нити самъ чуо да ко другій тако на нѣга гледа.

Мон. Ово што реко нетиче се само монашества, него све цркве како старо тако и новозаветне. Да е старозаветна црква основана одъ Бога, да е она предана юдейскому народу, то е представіо Господъ Исусъ у притчи о винограду у 21. глави матеевогъ евангелія ст. 33 и дал. А да е новозаветну цркву основао Богочовеѣъ, да е она предана другоме народу, кои е склоплѣнѣ изъ свію народа, християнима, то се види изъ евангелія и свію свештены кнѣига (Ефес. 1. ст. 22, 23 гл. 2 ст. 10, 11 и пр.). Юдеи су морали дати Богу рачунѣ о чуваню дара божіегъ, о управи и поступаню съ нѣиме. Но почемъ се увидило нѣ-

ово преступно поступанѣ, то су они одбачени, кадѣ самовольно одпадоше духомѣ и подвргнути су казни. Тако ће се исто потражити рачунѣ и одѣ Христїяна, како су се они користили уобште установомѣ божїомѣ, новозаветномѣ црѣвомѣ и у поединости установомѣ монашества.

Мир. Да ли бы се могло дознати изѣ све-тога писма, чимѣ ће се закључити или свршити судба новозаветне црѣве на земљи?

Мон. Св. писмо сведочи, да ће Христїяни као годѣ што су и Юдеи почети мало по мало ладнити према одкровеномѣ божїемѣ слову и науци божїој: они ће заборављати да понављаю свою людску природу Богочовекомѣ, заборавиће да има вечностъ, а сву свою бригу обрати ће на свой земальскїй животъ. При такомѣ погледу на себе, обратиће свою пажню да развію и полецшаю свое станѣ на земљи, као да ће ту вековати, стара ће се да задовољаваю све покварене желѣ и засићаваю штетне тежнѣ свога тела и животиньске душе. Такоме правцу живленя Спаситель, кои е искупїо човека за блажену вечностъ, бы ће самимѣ туђѣ. У томе станю, люди ће лако одпадати одѣ христїянства. Овако одпадничтво наста ће, као што предсказуе св. писмо (2. Сол. 2 ст. 3). У овој несрећи ослабљаваня христїянске вере, участвова ће и монашество; ерѣ болестъ коя обузме тело, обузеће и свакиѣ удѣ тела. Ово станѣ предвидили су свети монаси старога доба по заданућу

одъ св. Духа, кои е у нѣма обитавао (Патерикъ и Достоп. сказ. авва Исхоріонъ). А кадъ христіянство сасвимъ ослаби на земљи; тада ће настати и коначъ свету овоме (Лук. 18. ст. 8).

Мір. Какавъ е значай монашества у христовой цркви?

Мон. Монаси или калуђери, то су такви Христіяни, кои оставляю колико е годъ могуће све друге земальске раднѣ зато, да се посвете искључиво молитви, као добродѣтели коя надвишуе све друге добродѣтели, како бы се могли молитвомъ саединити съ Богомъ, као што вели апостолъ Павле: прилѣпайса Господѣви, бываеetz ѣдинъ дѣхъ съ Господѣмъ (1 Кор. 6. ст. 17. Марко подвижникъ). И почемъ молитва позаймлюе свою моћъ одъ свію осталь добродѣтельій и одъ све науке Христове; зато калуђери и воде особиту бригу да извршюу евангелске заповѣди, додаюћи оное што мораю сви Христіяни да извршюу и іошъ две нарочите за нѣи дужности 1. о безкористию (нестяжанію) и 2. о безбрачію (вид. Авве Доритея поуч. 1). Найвишій е идеаль, образаць боме монаси у своме животу подражавати имаю и тежити да се по могућству нѣму уподобе, то е живленѣ на земљи Богочовека Исуса Христа, па зато калуђери и добіаю име *преподобный*.

Мір. Одѣуда монаси добише свое име?

Мон. Речи монахъ, монастырь, монашество долазе одъ грчке речи *μονός* што значи еданъ.

Монахъ е потоме онай кои живи усамлѣно, одвоєно одъ осталогъ света; монастирь е усамлѣно, одвоєно место живленя; монашество е редъ людій кои живе усамлѣно, одвоєно. Ово се живленѣ отликуе одъ обичнога живленя, какво е живленѣ свію други людій, и има свой нарочитый склопъ и начинъ живленя монашескогъ, или бао што се обично говори калуѣерскогъ живленя одвоєногъ, побожногъ, светогъ. Речи — общтежитіе, скитъ, безмолвіе, отшелничество, затворничество, пустиножитіе само опредѣлюю видове єдногъ монашескогъ живленя. Общтежитіе назива се она дружина калуѣера, кои у скупу живе, имаю заєдничко богослуженіе, обшту заєдничку трапезу и хальине и стое сви подъ єднимъ старешиномъ. Безмолвіе есте оно живленѣ калуѣера у коме су двоица или троица у одвоєной и усамлѣной ћели по узаймномъ договору између себе или по савету старієга сместили се, па имаю опетъ они заєдничку трапезу и све друго, у ћели служе ютреню, вечерню, часове и све друге молитве за петъ дана, а у суботу и недєлю долазе у цркву на божію службу. Отшелничество е онай начинъ живленя, кадъ се калуѣерь усами и одвоєно за себе живи. Када се пакъ калуѣерь отшелникъ затвори и изъ ћелиє никудъ неизлази; тада се то живленѣ зове затворничество. Када калуѣерь оде у планину, где никога одъ людій нема, тада се то живленѣ зове пустиножитіе, а тай калуѣерь

кои у пустыњи усамлѣно живи зове се пустыньикъ.

Мир. Када се е започело или постало монашество?

Мон. Започело се одъ времена апостола, као што уверава препод. Касіянъ (Collatia XVIII сар. Y). Овај преподобный Касіянъ био е монахъ и списатель, а живіо е у четвртомъ веку, онъ е обишао све монастире у Египту, где е тада цветало монашество, проживіо е више година у друштву њіовомъ, а поглавито међу монасима египетскога *скита* и записао е и оставіо потомству и уставе и науку египетски калуђера. Па онъ вели да су у прво време христіянске вере у Египту добили име монаха, избрани ученици светога апостола евангелиста Марка првога епископа александрійскога. Ови ученици маркови смештали се на край вароши или изванъ вароши у усамлѣна места и ту су живили по правилама, каква имъ даде апостолъ овај. У животопису преподобномученице Евгеніе казуе се, да е за време владе римскога цара Комода, а Комодъ е ступіо на владу 180. год. по рођ. Хр., поставлѣнъ за управителя у Египту старешина римскій Филипъ. У то време у александрійскомъ предграђу био е већъ монастиръ. За епископа тадашнѣгъ светога Еліе сведочи се, да се е одъ ране свое младости настаніо у монастиру. (24. Дек. чет. мин.). Юдейскій историкъ Филонъ,

кои є живіо у време, кадъ су были у животу и апостоли, као грађанинъ александрійскій описує живленѣ *терапевта* настанивши се у предграђу Александріє онако исто, као што іѣ представля и Касіянъ, и место живленя овы првы александрійски монаха назива *монастиромъ*. Изъ описа Филона неможемо поуздано знати да ли су *терапевти* были Христіјани, али тай описъ одъ човека коме ніє у задатку да запише почетаѣ монашества ніє ни подпунъ: а осимъ тога у то доба многи нису могли да распознаю христіянство одъ юдейства, држећи да є христіянство само една секта юдейства. У животопису св. Антонія великога, кои є написао св. Атанасіє вел. архієпископъ александрійскій, савремениѣ нѣговъ напомнимъ се, да у то време када є св. Антоніє ушао у монашество, было му є тада око 20 год. Египетски калуђери живили су усамлѣно у околини вароши и села. Препод. Антоніє вел. умро є 356. год. по рођ. Хр. на 105-ой години одъ свога рођеня. Имамо доказа да є и у Сиріи монашество постојало одъ времена апостола. Преподобномученица Евдокія, коя є живила у сирской вароши Иліополю, за време владе цара Траяна, обраћена є у Христову веру препод. Герасимомъ, кои є био настоятель монастира у коме є было 70 калуђера. Евдокія кадъ є примила Христову веру ушла є у женскій монастирь, у коме є было 30 калуђерица. (1. Мар. Чет. Мин.)

Траянъ е ступіо на владу 96 год. по рођ. Хр. На краю трећегг века Антоніе вел. завео е пустиножитіе; на краю прве половине четвртога века, Пахоміе вел. завео е Тавенисіотска обшта жительство у пустыњи тивандској, а Макаріе вел. завео е безмолвіе у дивльој пустыњи Скитъ близу Александріе, збогъ чега се такво живленъ и зове скитско, а монастири скитскога живленя зову се скити. Св. Василіе великій архієпископъ Кесаріе кападійске, кои е живіо у другој половини четвртога века, изучіо е животъ монашескій у средини египетски монаха, вратио се у свое отечество Кападокію, удаіо се у пустыню и у нъој живіо монашески све донде, докле га непозваше на служенъ цркви, па е онъ и написао правила за монахе, коя су правила затимъ примлѣна одъ цркви ово за руководство, ово за ученъ и наставленъ. И тако е монашество, кое се сакривало по околинама вароши и села у четвртому веку већиномъ се преселило у непролазне гудуре и планине. Тамо се развило и узрастло оно, као на земљи, на којој му доликуе да цвета и да се у вишава. Но и по варошима и по околинама вароши монастири су заостали и наново заведени. Прецод. Касіанъ кадъ е рекао да е монашество установлѣно у Александріи св. евангелистомъ Маркомъ, не се упуштао у обширно казиванъ о нѣму, упућуюћи оне, кои то желе изучити подробніе, да се обрате црквеној исторіи. Та исторія не до-

шла до насъ, као што су и други писмени споменици египетски пропали; ерѣ су и Турци у 7. веку уништили, као што су то радили и по другимъ земляма, кое су отимали.

Мір. Зашто се монашество преселявало у места удалѣна одъ вароши и села?

Мон. Монашество се селило у удалѣна места онда, када се прекратило мученичество и када су примали Христову веру не само њдни изабрани, не само они кои су позвани, не само они кои су кадри отрпити и страдања, па и смртъ за веру; него сви уобште, као веру која влада, коју брани и шири и правителство. Христјанство е постало вера свию людій или знамените већине; но оно тада и не очувало пређашнѣ самопрегоревањѣ. Христјани по вароши и по селима почеше више бринути се за земальске потребе, упустише се у раскошно уживањѣ, заволаше телесне насладе, одаваше се народноме веселю и јошѣ другимъ слабостима и угодностима, одъ којихъ се први Христјани туђише и кое избегаваше. Шуме и удалѣне планине бяху скривита места, где не долазаше саблазни и куда су се удаљавали Христјани, кои су желели и тежили да сачувају и развију у себи христјанство у свој сили нѣговой. Пустиня, вели св. Исаакъ сирскій, полезна е и слабима и силнима; слабима што невиде и немаю предъ очима предмета, те незапаляю се и не поджижу страсти, а силни будући удалѣни одъ

матеріе или видны предмета, подижу се у снази и ячаю за борбу са лукавимъ духовима (Слов. 55). Св. Василіе вел. и Димитріе Ростовскій наводе за узробъ, кои покрену св. Гордія да оде у пустиню овај: Гордіе побеже одъ ларме варошке, вике уличне, великашке поноситости, оговараня бадавація, вараня продаваца, купаца, заклиняія, лажи, срамны беседа, игре, глумленя, подсмеваня и іошъ многога другога, што се чуе и догађа у вароши, побеже почемъ е имао чистъ слухъ, чисте очи, срце чисто, кое може виђати Бога и удостоіо се божествены одкровеня, изъ кои се научіо великимъ тайнама не одъ човека, него му е было учитель самъ Духъ истине (Януар. 3. Чет. Мин.). Кадъ се монашество преселило у пустинѣ, онда су се монаси почели одевати у особите свое хальине съ намеромъ, да се распознаю и отликую одъ міряна. За време када беху гоненя и мірски свештеници и монаси ношаху еднако одело, а то їй е доста покривало да їй толико негоне; еръ су монахе яче нападали, знајући да су они яча одбрана цркви.

Мір. Висока наука, кою е добио св. Гордіе, недобія се лако, те збогъ тога е и малоньи, кои е знаю. У новіе доба вера христіянска изучава се обширно по богословіяма и академіяма, изучава се велимъ колико е годъ потребно, на што ћете се сагласити.

Мон. Наоди се велика разлика помеђу науке

боя се предає и изучава у духовнимъ школама и науке боя се предає у монастирима, ма да є предметъ и едне и друге науке у свему еданъ — християнство. Спаситель Господь Исусъ кадъ є послао свое апостоле да свему свету проповедаю, заповедіо имъ є да научаваю све народе вери у истинитога Бога и живленю по нѣговимъ заповедима. *Идите рече имъ онъ, и научите све народе, крстеѣи иѣ у име Отца и Сина и св. Духа; учеѣи иѣ да све држе што самъ вамъ заповедіо* (Мат. 28 ст. 19, 20). Найпре треба люде научити вери, па иѣ после крстити, а кадъ се крсте научити иѣ да живе по вери и врше заповеди — прва є наука теоретична, а друга є практична. За ону прву науку рекао є апостоль Павле ово: *ништа користно нисамъ изоставіо да вамъ некажемъ и да васъ научимъ предъ людма и по куѣама; сведочеѣи и Юдеима и Грцима покаянїе къ Богу и веру у Господа нашего Исуса Христа* (Дѣян. 20 ст. 20, 21). А за другу вели: *Христосъ у вама, надежда славе, когва мы проповедамо светуюѣи свакога човека и научаваюѣи свакой премудрости, да покажемо свакога човека савршена у Христу Исусу* (Кол. 1 ст. 27, 28). Богъ є дао две науке о Богу: науку у слову, боя се прима веромъ и науку у животу, боя се прима извршиванѣмъ заповеди евангелске. Прва наука налечи темелю куѣе, а друга самой куѣи саграѣеной на томе темелю. Знамо

да се не може озидати кућа, ниги икоя друга зграда безъ темеля; али ако се само озидатемель, ништа невреди докъ се неозидат на нѣму кућа. *Вера е безъ дела мртва* (Як. 2. ст. 26).

Св. апостолъ Павле тражи де се научи прва наука, доказуюћи нѣну преку потребу овако: *вера бива одъ проповеданя, а проповеданѣ словомъ божимъ. А како ће веровати, кога нечуше? А како ће чути безъ проповедника?* (Рим. 10 ст. 17, 14). Овде е почетакъ катихизичномъ поученю. Улазећимъ у христјанску веру, апостоли и нѣгови приѣмници предлагали су найнужнју науку о Богу, о Богочовеку, о човеку, о значеню нѣговомъ на небу у вечности, о тайнама о райскоме блаженству, о адскимъ мукама (Евр. 6 ст. 1, 2) и о свему другоме, што е поглавито, као догматична наука христјанска, чему се додавала и теоретична наука о живленю или вршеню заповеди евангелске (Евр. 11, 12. 13 гл.). Ово е зачетакъ догматичне и нравствене богословіе, те високе и свете науке. Јошъ одъ постанка христјанства почеле се являти у Христовой цркви разне еретичне науке збогъ тога, што е людска паметь хрѣаво схваћала божју одбровену науку. У овой науци божјой нема места умованѣ людско, ерѣ ту одъ азъ до ижице — све е божје. Света вселенска црква брижљиво се паштила да очува безъ повреде предано јој на аманетъ ово скупо благо — божју науку.

Она е изобличавала свое явне непријателѣ — идолопоклонике, язическе философе и юдее, одбіяла е нѣова нападаня. А тако исто она е изобличавала свое унутрашнѣ непријателѣ, а ти су еретицы, опровргавала е нѣову лажљиву науку, терала иѣ е изъ свое ограде и чувала е свою децу одъ нѣи. Збогъ тогъ узрока, у течаю времена, богословія се ширила све више и више, те се показала прека потреба изучавати е по школама. Найстарія школа беше у Александри, коя изиђе на гласъ у 2 и 3. веку по рођењу Христовомъ. Непријателске божіоѣ науки школе еднако су се множиле и у различнимъ формама являле; па зато се и почела осећати потреба да и Христіяни имаю школе уређене и да науке изучаваю у системи. Западни Христіяни однадоше одъ истока и падоше у ересь, па и науке и књижевность и живленѣ усвоише незнабожачко; те одъ тогъ доба непријателске православной цркви школе поникоше и сташе противъ цркви воевати наукама лажљивима, дрскима, смешнима, богохулнима и чудовишно лубавима и штетнима. У такимъ околностима духовне школе посташе одъ најпрече потребе цркви. Сами можете видити, да е потреба да православный христіянинѣ, а особито они кои се спремаю за духовне пастире и учителѣ народне, врло ясно знаду и истиниту науку православне цркви и сву победоносну борбу, кою она води са

нѣнимъ тайнимъ и явнимъ непріятельима, борбу, која се води већъ 18. векова и која се све више и више распалює. Треба изнети заблуде и Арія, и Македонія, и Несторія, и Євтихія, и иконобораца, и пацства и протестанства са неизброимимъ нѣовимъ гранама штетны заблуда, кое доспеше до безбожія и нове философіє, треба велимъ изложити и ове заблуде и опроврженѣ нѣово. Изучаванѣ богословіє у прва времена христіянства нѣе трајало дуго, а сада мора се богословія више година изучавати. Пређе се могла богословія научити изъ поученя, која се говоре у цркви, а сада се тражи да се богословія изучава у школи у системи за неколико година. Да се овако temelно и обширно изучи богословія постои семинарія и јошъ духовне академіє. Ове духовне школе даю своимъ питомцима о христіянству temelна и упућуюћа познаваня, као што вели подвижникъ Марко (Слов. 4), спремаю ђаке, кои ће бити служители вере теоретично, а не даю имъ јошъ познаваня, која се добіяю опитомъ, практикомъ, искуствомъ живленя. На ова теоретична знаня вере треба да се насланяю знаня радна, жива, благодатна. Да човекъ овака знаня добіє и да та знаня преведе у само свое живленѣ, да іѣ на дѣлу извршує и да тѣ му є земальскій животъ. Христіянинъ кои живи у свету и ту извршує заповеди Христове, заиста ће се обогатити знанњима опитнимъ, па и

благодатнимъ унеколико. Али ће много богатии
 быти знаньима онай, кои оставляюћи све земаль-
 ске бриге, употреби сво свое време, све моћи
 свое душе и тѣла на служенѣ Богу, а то е мо-
 нахъ. Нѣга разуме евангеліе кадъ каже да *има*
 заповеди Господа, ерѣ те су заповеди сво нѣ-
 гово благо. *Ко има заповеди мое, вели Господь,*
и држи ѿй, тай има любавь къ мени, а кои има
любавь къ мени, имаће къ нѣму любавь отацъ
мой, и я ѿу имати любавь къ нѣму, и яви ѿу му
се самъ (Іов. 14. ст. 24). Збогъ овога, ревностни
 Христіяни свію векова, кадъ су свршили свое
 образованѣ и свое ученѣ у школама, улазили су,
 као што и сада улазе у редъ монашескій, да бы
 задобили іошѣ и оно практично знанѣ, кое дае
 монашество. Сетите се, кои су понавше были
 велики учительи црквени свію векова? Монаси.
 Ко е понавболѣ протолковао нѣну науку, ко е са-
 чувао нѣна преданія потомству, ко е поглавито
 обарао и поништио ереси? Монаси. Ко е запечатіо
 своіомъ крвлю истине православне вере? Мо-
 наси. И ово е врло природно. Ерѣ Христіяни,
 кои живе у свету, свезани су врло многимъ
 светскимъ свезама, заузети су и растргнути на
 многе послове и бриге, па быле те бриге по
 нужди или безъ нужде, немаю они толико вре-
 мена да посвете сву свою любавь Богу. *Ко е нео-*
женѣнъ брине се за господнѣ, како ће угодити
Господу, а кои е оженѣнъ, брине се за светко

(1 Кор. 7. ст. 32, 33). Ко се женио и ушао у коло светски брига, неможе непрекидно и пламено да се ода на служенѣ Господу молитвомъ, коя нема свезе са земљомъ и да се саедини да буде еданъ духъ съ Господомъ (1 Кор. 6 ст. 17), као што е то удесно и могућно монаху. А за лично усавршиванѣ у христјанској добродѣтели не одъ преке потребе наученостъ людска, коя се изискуе одъ пастира и учителя црквени. Знамо да су многи неписмени Христјани, као на. пр. и Антоніе вел. примили монашество и дошли до високе мудрости и христјанскогъ савршенства, поучавали су и просвећавали свое савременике примеромъ, разговоромъ у коме е свагда было пуно науке и благодатнимъ своимъ дарованіама. „Ко е одъ міряна быо чудотвораць? Ко е васкрешавао мртве? Ко е изгоніо демоне? Ниѣо, — а то су све монаха почести, кое овај светъ дугуе монасима, вели Іованъ Лѣствичникъ (Слов. 2. глав. 9).

Мір. Но сви монаси недостижу тако високо станѣ светости и мудрости, неодговараю сви своме високомъ позиву. Врло іѣ мало, кои све то постижу и кои све то као што валя врше.

Мон. Сви они монаси, кои живе и поступаю по правилама монашескимъ, заиста добиваю благодать по божіемъ обећаню, кое се мора испунити, почемъ е слова божіегъ и заповедій евангелски такво свойство, да дае извршителыма

Духа божіегъ. А монаси кои се невладаю, као што їй обвезую правила монашеска, кои живе самовольно, разуздано, сластолюбиво, светсколюбиво, губе духовно напредованїе и падаю. То се исто догађа и са свима другимъ Христїянима. Они кои живе и поступаю христїянски спасаваю се, а други кои се само по имену зову да су Христїяни, а живе као неверници пропадаю. Пређе е было много више монаха, кои су свето живили, а было е више и Христїяна, кои су се спасавали, него што е сада. А то е зато, што е сада уобште знатно ослабила вера и нравственность кодъ людїй. Али и сада има истиниты и монаха и истиниты Христїяна. Има дакле и монаха, кои неодговараю своме имену и позиву, али е то злоупотребленїе са установомъ божїомъ. Божїя установка као таква остае и онда, када е люди на зло употреблюю и када е неврше; каогодъ што и христїянство негуби свое достоинство збогъ тога, што се наоди Христїяна, кои се владаю противно вери и науци Христовой. И о христїянству и о монашеству треба говорити и судити по истинитимъ правимъ христїянима и монасима. То нїе лако. Благочестїе и добродѣтель, као чисте целомудрене дѣвице, свагда су подъ покриваломъ и ћелїе и незвѣстности, као подъ завесомъ; а насупротъ блуднице упола наге износе се на видїеъ свету. Високо и свето живленїе монаха дознае се више пута тебѣ при

смрти или после смрти нѣгове. Догађа се често, да монаха угодника божіегъ, светъ извиче и оклевета збогъ мрзости према Духу божіемъ (Іов. 15 ст. 18, 19). И само напредованѣ има различне степене, и збогъ тога монастирска усамлѣность користна е и силнимъ и немоћнимъ или слабимъ христіјанима по различнимъ нѣовимъ отношењима. А слабихъ е обично више, него силнихъ и у ѣеліјама.

Мир. После свега, што ми доведе рекосте, наодимъ да е потребно и да болѣ обясните и докажете, да е монашество заиста установа божія, премда се то унеколико дознае и изъ тога, што рекосте.

Мон. Спаситель нашъ Господъ Исусъ показао е два пута, два начина живота за веруюће у Бога. Еданъ путъ или живленѣ доноси *спасе-ніе*, а другій путъ или живленѣ доноси *савршенство*. Овај другій путъ или живленѣ Господъ е назвао *послѣдованѣмъ себи*, еръ се ту исказуе најточніе наука она, кою е Христосъ предао и иде се за нѣмъ, подражава се ономе живленю, како е самъ Господъ на земљи проводіо. Да се човекъ спасе потребно е да веруе у Христа (Іов. 3 ст. 36 гл. 7 ст. 3), да живи по нѣговой вољи вршећи нѣгове заповеди (Мат. 19 ст. 17 Марк. 10 ст. 19), да се кае кадъ погреша и сагреша што ніе вршіо божіе заповеди (Лук. 13 ст. 3, 5) дакле се могу спасти сви, кои живе у свету и

врше неке дужности светске, кое нису противне закону божіемъ. А да последую Господу, да иду за нѣмъ, неке е особито позвао самъ Исусъ Христосъ, као што су позвани апостоли; али е уобште остављено на волю свакоме (ава Доротей поуч. 1) да иде за Господомъ, што се види и изъ евангелія, као што су ове речи нѣгове: *ако ко хоће за мноѡмъ иѣи* (Мат. 16 ст. 24), *ако хоћешъ савршенъ да будешъ* (Мат. 19 ст. 21), *ако ко дође къ мени* (Лук. 14 ст. 26), вели Спаситель у почетку науке о подражаваню или послѣдованю и христіанскомъ савршенству. Да ко избере и предузме овако живленѣ зависи одъ добре волѣ; али кадъ ко већъ предузме овако живленѣ мора чинити оно, што е Господъ предписао и наредіо за то живленѣ; и ко небы те предписе и наредбе вршіо, не бы могао послѣдовати Господу. Услове за ово послѣдованѣ, овај путъ и начинъ живленя, кое води савршенству, Господъ е исказао овако: *Ако ко хоће за мноѡмъ иѣи, нека се одрече себе, и узме крстъ свой и иде за мноѡмъ* (Мат. 16 ст. 24). *Ако хоћешъ савршенъ да будешъ, иди, продай све што имашъ и подай сиромасима; и има ѣешъ благо на небу, иа хайде за мноѡмъ* (там. гл. 19 ст. 21) *узевши крстъ* (Мар. 10 ст. 21). *Ако ко дође къ мени и невозненавиди отца своего, и матеръ, и жену, и децу, и браѣу, и сестре и саму душу свою, не може бити мой ученикъ. И ко не носи крста своего и за мноѡмъ неиде, не може бити*

мой ученикъ. И кои се неодрече свега што има, неможе бити мой ученикъ (Лук. 14 ст. 26, 27, 33). У овимъ речма Христовимъ изречени су поглавити *обѣти* и *взгра обѣта* монашески, а монашество е као што већъ реко смо у почетку было усамљено, одвоено и удалено одъ брига житејски и суета светски, живленѣ Християна, кои се решише да теже и иду савршенству християнскомъ. Християни многолюдне и богате Александриѣ удаляваше се у предграђа те вароши по наставленю св. евангелиста Марка, а тако исто наставленѣ дао е св. апостоль Павле и свима Християнима уобште, кои бы желили да дођу ближе Богу. *Вы сте, вели онъ, цркве Бога живого, као што рече Богъ: усели ѣу се у нѣи и живи ѣу у нѣима, и быѣу имъ Богъ, и они ќе бити мои люди. Зато изиђите између нѣи и одвойте се, говори Господъ, и неуприкасайте се нѣиове нечистоте, и я ѣу васъ примити. И бы ѣу вамъ отацъ и вы ќете бити мои синови и кѣри,* говори Господъ сведржителъ (II Кор. 6 ст. 16, 17, 18). Св. Јованъ лѣствичникъ вели, да се званѣ ово тиче калуђера (сл. 2 гл. 9). И у прва времена Христове цркве, ове речи Христове тако су се схваћале и разумевале, као што мы садъ реко смо и нѣи обяснимо. Св. Атанасіе вел. у животопису преп. Антонія вел. вели, да е Антоніе јошъ као младѣћъ ушао едномъ у цркву да се Богу моли. Тога дана читало се евангеліе по Матею (гл. 19)

о богатомъ човеку, кои пыташе Господа, како да се спасе и како да дође до савршенства нравственогъ. Када су прочитане ове речи: *ѿще хоцещи совершенъ выти, ѿди, продаждь ѿмѣнѣ твое..* Антоніе кои е у то доба размишляо, какій начинъ живленя да избере, осетио е особиту неку волю спрамъ тихъ речій, и призна, да му иѿ е самъ Господъ казао, па зато одма распрода све што е имао и приміо е монашество. (Януар. 17: Чет. мин.). Ове речи и сада црква применюе монашеству, па зато иѿ свагда при постриженю и уводеню у монашество чита. (Треб. мал. схим.)

А да се монаси сместе далѣ одъ села и вароши у пустиньи и планине, учинѣно е по одкровеню и наредби божіой. Антонія вел. самъ е Богъ призвао да се смести на живленѣ у дубокой планини. Макарію вел. ангелъ е заповедіо да се насели у Скитској пустиньи (Януар. 19 Чет. Мин.). Пахомію вел. тако е исто ангелъ заповедіо да заведе у пустиньи монашеско общте житіе и предао му е на писмено правила, по којима се има то живленѣ уредити (15. Мая).

Ови светци, были су заданути Духомъ божимъ, были су угодници божи, ерѣ су дошли близу Бога; па зато се и признаю као оруѣа божія, преко кои се заведе и уреди монашеско живленѣ, као што е Мойсей послужіо за уреѣенѣ израилѣана. Св. Духъ крозъ све векове, еднако е озаравао и просвеѣавао монашество. Наука

св. Духа, наука Христова, наука божія о монашеству, оваї вршакъ наука по изразу св. отаца, доста є обширно и подпуно написана и обяснѣна одъ преподобны отаца монаха у нѣовимъ ѣнѣигама. Сви они єдногласно сведоче, да є монашество ово скоро надприродно живленѣ постало одъ Бога, а никако нїє одъ людїй. Оно као надприродно неможе да буде посао людскїй, него мора бити дѣло божїє.

Мір. Неки држе да є монашество постало поглавито збогъ гоненїя, коя су подизали идолопоклоници на Христїяне у прва три века.

Мон. Свагда погрешно суде о людма духовнимъ светске мудрице. Духовни люди као што су монаси првы векова, желили су мученичество, а многи су заїста и пострадали и пролили крвь за веру и добродѣтель. Такви су преподобномученици: Никонъ, Юліанъ, Евдокїя, Евгенїя, Февронїя и іошъ многи други. Св. пакъ Гордіє пустиножитель, кога смо пређе у разговору споменули, када су почели у Кесарїи Кападовїйскої да гоне Христїяне и да їй муче, дође у ту варошъ у време неке народне светковине, изобличїо є заблуде идолске, проповедао о Христу и свою проповедь мученичкомъ крвљу запечатїо и потврдїо. Када царъ Дїоклитїанъ подїже люто и зверско гоненѣ на Христїяне, препод. Антонїє вел. већъ є быо монахъ и живїо є у пустињи. Кадъ є тамо чуо да Хри-

стіяне муче, гоне и злоставляю за веру у Христа, Антоніе оставля свою колибу, излази изъ пустинѣ, долази у Александрію, придружуе се мученицима, предъ свимъ народомъ признае Христа и потврђуе свою веру у нѣга и чезне да пострада за Господа Исуса Христа. Преподобный е заиста постао мученикъ по своіой любви и одъ добре вољѣ, вели писатель нѣговогъ живота, премда е онъ и желію, да пострада за име Господа, но мученичество не беше му даровано одъ Господа. Па е затимъ Господъ жетву светинѣ, кою су врло обилно доносили мученици, кои га признаваше предъ незнабожцима, идолопоклоницима, заменио другомъ обилномъ жетвомъ, кою имаю доносити монаси на полю другога мученичества. Текъ што се прекратише гоненія и муке и текъ што е крвь христіанска престала тећи по варошкимъ улицама, а хиљадама Христіана преселише се у дивлѣ планине и дубраве, да тамо распиню свою плоть со страстми и похотми (Гал. 5 ст. 24), да тамо признаю и проповедаю Христа предъ злима духовима, кои су пуни мрзости и пакости (Ефес. 6 ст. 12). Павле Тивейскій удаліо се упустиню зато, да избегне опасность коя му грозіяше животу, кадъ царъ Декіе подиже гоненѣ на Христіане. Може быти да е было іошъ неколико лица, коя су се удалила у пустиню да избегну гоненія. Али су одлазили у пустиню и збогъ други узрока. Но

то су све почастни догађаи, по којима неможемо судити уобште о монашеству. Покренуто е монашество не слабошћу людскомъ а силомъ науке Христове. Препод. Јованъ Коловъ, кои е описао животъ великога Пайсія, у предговору вели ово: вечна небесна блага покрећу у онихъ, кои се надаю да иѣ добию, одвећъ велику желю за нѣи, услаћую и засићую срца нѣіова некомъ чудномъ божіомъ слашћу, побућую иѣ да се свагда сећаю тамошнѣга блаженства, награде за трудове, светлога торжества подвижника, и то све успалюе иѣ да они не само презиру што е земальско, времено и суетно, него и нештеде свой животъ, радо даюћи, по речи евангелской, за Христа свою возлюблену душу. Они се одвећъ радую, када могу да умру на мукама за Христа и то имъ е миліе, него сва земальска блага. Но почемъ сада нема гоненія, ни гонителя и нема прилике да се за Христа умре; зато се они решаваю да то учине, другимъ начиномъ, одаваюћи се на дуго и тешко прегореванѣ себе. Они по свакој данѣ претрпе хиљадама незгода и болести и туга, постећи, на разне начине трудећи се, подвизаваюћи се, борећи се са невидимимъ злимъ духовима; непрекидно принућуюћи свое тело и душу да се противе демонима.

Мір. Вы сравнюете подвигъ монашества са подвигомъ мученичества?

Мон. То є єданъ и истый подвигъ, само на два начина. И мученичество и монашество поничу и стое на темелю єдноме — на речима и науци евангелской. Ни єдно, ни друго, нїе постало одъ людїй, ни по воли людской, него одъ Бога и по воли божіой. Ни єдно ни друго и неможе самомъ моѣи човечїомъ ни да се изврши и постигне; него є за обое потребна све моѣна божія помоѣь, садѣйство божіє благодати. Да се у томе уверите, треба да прочитате житїя Антонїя вел., Макарія вел., Теодора Студїйскогъ, Марїе Египетске, Іована многострадалногъ, Никона сувога, и іошъ многи други испостника монаха, чїе є живленѣ и страданѣ было заїста надприродно. Св. Симеонъ новый богословъ вели за свога учителя Симеона благоговѣйнога, монаха Студискога монастыра, да се онъ патняма и страданьима тѣлеснима уподобїо многимъ мученицима (Сл. 2).

Мір. Поштованый отче, обясните ми какво значенѣ има безбрачанъ животъ и нестажанїе — сиромаштво у монашескомъ подвигу? То немогу да поняю люди што живе у свету, што се труде за обшту ползу, што даю милостиню сиромасима и чине іошъ многа друга добра дѣла, коя траже и похваляю правила христїанске вере и евангелїя. И збогъ тога, што люди неразуму и непознаю добро живленѣ монаха, износе їй

као да су они бадаваціе, кои ништа не раде,
нити коме чине какво добро и ползу.

Мон. Та радња за бою вы споминѣте састои
се у вршеню божіе заповеди, а то се тиче спа-
сенія. Ништа не смета занимати се нѣоме и у
средѣ брига и дужностій овосветски. Успѣхъ у
земальскимъ предузећима дае могућность чи-
нити више добры дѣла. Богаташъ може да по-
маже сиротинѣи и чини іой доста милостинѣ, а
старешина може да брани сиротиню и да не да-
да е когодѣ напада. Но у тимъ приликама треба
се добро чувати да се непогордимо, као што
се понео Фарисей кои е заиста чиніо доста до-
бры дѣла, али ніе могао као што валя оцѣнити
та дѣла. Збогъ тога е онъ и почео погрешно
мислити о себи и о ближњима, те потоме нѣ-
гова добра радња поста невольна Богу. Апо-
столъ говори, да они кои чине добра дѣла,
треба да іѣ чине као добри строители различне
божіе благодати (1 Петр. 4 ст. 10). Богатъ чо-
векъ нека дае милостиню одѣ иманя кое му е
предао Богъ, као дакле одѣ божіегъ а не нѣ-
говогъ иманя. Старешина и великашъ нека чини
добро по високомъ нѣговомъ положеню и станю,
кое му е подаріо Господъ. Такавъ погледъ на
радню ближнѣга, ма да е она слаба и никаква,
учиниће да е неѣмо презирати; тада ће се по-
чети являти у савести пытанѣ о своіой собстве-
ной радњи, као што е было са праведнимъ

Ювомъ (гл. 1 ст. 5), да ли е она угодна Богу? да нема у нѡй веће или манѣ мане и слабости? и тада ће се появиѣ желя за болѣ и угодне Богу живленѣ. Признайте, да се чини, да е животъ монаха безъ ползе и безъ рада онима, кои преценюю, а то е погрешно гледаю на себе и свою радню. Правилнога християнскаго е поступаня доказъ смиреніе, а гордость и самолюбіе сведоче да е погрешна радня тихъ, кои су гордельиви и самолюбиви.

Мір. Признаемъ и съ вама се подпуно сажлашавамъ. Но молимъ обясните ми яснѣ значенѣ безбрачности и сиромаштва (нестяжанія) на путу християнскаго савршенства.

Мон. Ове добродѣтели одъ врло велике су важности и значеня. Постараћу се да вамъ иѣ уколико могу обяснимъ. Онаѣ кои е раздао све што има сиромасима зато, да се подпуно ода на служенѣ Спасителю, да му се покорава, да сасвимъ иде за нѣимъ, кои се добровольно изложю сиротованю, да трпи незгоде и оскудице неизбежне сиротинѣи и да се у томе све више смирава; таѣ поништава у себи такимъ поступцима свако наданѣ на светъ, а поглавито га управля на Бога. Нѣгово срце са землѣ преселява се на небо, (Мат. 6 ст. 21) и онѣ иде по површини житейскаго мора, ерѣ га подржава сила пламене вере. Бригу свою онѣ е положю на Господа, кои е заповедю своимъ уче-

ницима да раздаду иманѣ (Лук. 12 ст. 33), да се небрину за тѣлесно свое уживанѣ и потребе, обећавши, да онима кои траже царство божіе и правду нѣгову (Мат. 6 ст. 21—33), све ће се те потребе дати промисломъ небеснога отца. Слуге божіе излажу се различнимъ незгодама и тугама, те се као скрива иза нѣи брига божія о нѣима, а упливъ света као да се тада усиљава; но ово е нужно да се они обуче живој вери у Бога, коя све више яча и усавршава се приликама, догађаима и искуствомъ. Прилика обяви невѣрство, кое се крие у нашој природи падшој. Околности и догађаи изнесу на явность однаданѣ одъ Бога; ерѣ срце ако се добро непази на нѣга тако заслепи, да заборава Бога, а сво наданѣ и бригу окрене на себе, на овај светъ, на матеріялность. Чини ми се да изъ овогъ краткогъ обясненя, можете се уверити да кадъ човекъ остави иманѣ и бригу о тециву, тада уздиже подвижника Христовогъ на високо духовно станѣ, кое га оделюе одъ браће што живе у свету и што они недознаю опитомъ. Али ово овако високо станѣ, уедно е станѣ непрестанога страдања телесногъ и старога падшега човека, кое станѣ Господъ зове *крстомъ*.

У духовномъ отношенію као што е дѣйство *нестяжанія*; тако е и дѣйство безбрачногъ живота. Желя и тежня да се победи нагонѣ природе, ма то было и падше, уздиже човека та-

коме подвигу, кои немогу да га и представе себи они, кои то не испитаю. Овимъ подвигомъ, кои тражи да се одрече одъ природе, човекъ попуњава свое распятіе и крстъ што га ствара одрицанѣ одъ иманя. Овај подвигъ своди у дубину смиренія, побуђуе живу веру и доводи у благодатно станѣ. Да се ово неизврши сметаю човеку зли духови и стараю се да одрже човека у низини паденія. То се види изъ житія препод. Антонія вел., Јована многострадалногъ и други. Уколико е тешка овде борба и победа утолико е многоплоднја (Лѣств. Сл. 4. гл. 43). Победу ову добія онај, кои неослаби у борби. После победе понавља се природа и у срцу се явља духовно осећанѣ (Мак. Егип. бес. 7. гл. 5), о коме ніе овде место говорити и обширно разлагати. Природа людска остае као што е, али осећанѣ, вкусъ меня се (Исакъ Сир. сл. 43 и 48) онако, као што се догађа кадъ се хартія накваси зейтиномъ, па после већъ неприма она у себе воде не зато, што се хартія изменила, него зато, што е нѣна способностъ насићена другомъ материјомъ, која се не може физично смешати съ водомъ.

Мір. Сада многи држе да е безбрачанъ животъ неприроданъ човеку, не може да то одржи, те кадъ му се затвараю законита врата за удовлетворенѣ природи, онъ тада тражи врата незаконита.

Мон. Свакій човеѣъ суди по своимъ понятіяма и по своме схваћаню. Оно што ніе познао, ни искусіо држи да е немогуће, а што е познао и искусіо, држи да се мора тако са свакимъ догодити. Свети отци, кои о томе писаше сагласно утврђую, да е после пада човека тако се природа людска пореметила, да іој е садъ као неприродно безбрачно живленѣ, али пре тога случая ніе тако было (Быт. 2 ст. 25). А после поновленя природе искупленѣмъ, она е опетъ задобила способность да одржава дѣвство и безбрачно живленѣ, дѣвство и безбрачно живленѣ бы уздигнуто надъ бракомъ, а само брачно живленѣ супруга, христіянство е подигло на вишій степенъ, него ли што е то стаяло до Христа (Ефес, 5 ст. 32). Богочовеѣъ е живіо на земљи дѣвствено, пресвета нѣгова Богомати, была е и остала е свагда дѣва, свети апостоли Іовнѣъ богословѣ, Павле, Варнава и многи други живили су као дѣвственници. Чимъ се явило христіянство, одма се появили и читави полкови дѣвственика и дѣвственница. То се до Христа и поновленя природе врло редко могло спазити. Помоћу преблагога искупителя, благоволенѣ божіе богато се излило на люде, као што обявише песмомъ своіомъ ангели (Лук. 2. ст. 14), и осветило е людство многима даровима благодати. Благодатно богатство Христіяна врло живо описуе и представля свештениѣъ новобрачними у поученію, коє имъ

по пропису говорити има по свршетку венчана. Велика нѣва цркве великога Господа Бога, вели онъ, на три начина доноси жетву и родъ. Прва часть ове нѣве обрађуе се одъ онихъ, кои су возлюбилѣ дѣвство, па га чуваю до конца свога живота и доноси у амбаръ божіи рода добродѣтели на сто процента. Друга часть нѣве обрађуе се одъ онихъ, кои су удови, па чуваю се у чистоти и доноси рода на шестдесетъ процента. Трећа часть обрађуе се заедничкимъ живленѣмъ онихъ, кои су саставлѣни бракомъ, па ако они живе благочестиво, побожно, у страху божіемъ; то нѣва доноси рода на тридесетъ процента. На одной нѣви наоде се многи делови са различнимъ родомъ, но савъ е родъ добаръ и похваланъ, по назначеню ономе, кое е коме Богъ опредѣлю. Богомудрый Амвросіе вели: дѣвственность проповедамо тако, како не бы и вдовство одбацили; а тако поштуемо вдовство, како бы и супружество сачували у своіој чести.“

Мир. Како може Христіанинъ да дозна, ели е онъ способанъ, или неспособанъ за безбрачно живленѣ? Я држимъ да ово питанѣ мора бити тешко решити свакоме, кои годъ има желю и намеру да ступи у монашество.

Мон. Способанъ е кои *хоће* да се тако обдржава (Мат. 19 ст. 12). Као што е у непорочномъ станю човеку было оставлѣно на вољи

да остане у томе станю, или да изиђе изъ нѣга; тако му е и после у христіянству остављено на вољи да усвои себи искупленѣ и поновленѣ свое природе у свој ширини развића тога, или да се користи само у нечему, што е найнужније за спасеніе, или да остане у станю паденія и да дае ма да се ова грешна страна у нѣму развіа. Поновљена природа людска, то е даръ Спасителя Исуса Христа. Зато се и цени свака добродѣтель по доброй вољи онога, кои избира ту евангелску добродѣтель и дае се одъ Христа као даръ свакоме, кои хоће да се ньоме украси. Ова добра воля доказуе се, кадъ се човекъ принуђава за чиненѣ добры дѣла самъ, и сама добродѣтель измолява се у Бога при- дѣжномъ и трпѣљивомъ молитвомъ. Евангелске добродѣтели неволе наша падша природа; мора се човекъ понуђавати и принуђавати да иѣ за- воле, мора се молити Богу смиреномъ, саюже- номъ срдачнимъ плачемъ молитвомъ (Мак. вел. сл. 1 гл. 13). Као годъ и друге евангелске до- бродѣтели, тако се и безбрачанъ животъ избира добромъ вољомъ, борбомъ са нагонима падше природе, зауздаванѣмъ тела и нѣговы желя под- вигомъ, доказуе се искрена воля, измолява се даръ чистоте одъ Бога сазнаванѣмъ неспособ- ности падше природе за чистоту (Кассіан. кн. IV. гл. 5) и топломъ испунѣномъ умиленя мо- литвомъ (Варсанов. одг. 255), пошилѣ се даръ

божіе благодати, коя меня, понавля и снажи природу. Блаж. Теофилактъ Бугарскій, поясняяюћи овако способность човека за безбрачно живленѣ (Мат. 19 ст. 12), довршуе обясняванѣ овимъ речима Господа: *свакій кои иште, ирима; и кои тражи, налази* (Мат. 7. ст. 8). Проучите житія оны светаца, у којима є описана борба нѣова са грешномъ природомъ; па ћете увидити, да су сви свети прешли изъ обичнога станя, у коме човекъ нѣе способанъ за безбрачно живленѣ, у станѣ оно, у кое се после дуге борбе са жељама и нагонима телеснимъ долази; увиди ћете да є нѣово најяче оружїе было молитва и плачъ; увиди ћете да су се не само дѣвственници уздржали одъ потребе брачне, удови люди и жене одъ другога брака, него су и найразвратнїя лица, коя су огрезла у невалялство, коя су се сасвимъ окаляла злочинствама, коя су се свезала и оковала ланцима грешны навика; уздигла се и достигла велику чистоту и светость. Повторавамъ вамъ, да су у новозавѣтной цркви хиляду хилядама дѣвственника и дѣвственница, безпорочны удоваца и удовица, прелюбочинаца и блудница измениле се и постале целомудрене и храмъ благодати, што безъ двоумленя доказуе, да подвигъ целомудрїя нѣе немогућанъ, него и нѣе тежакъ, као што га представляю теоретици, бои о нѣму суде безъ искусства, безъ практике, безъ знаня

кое дае нравствено преданіе цркве, као што га велимъ представляю теоретици, кои да искрено кажемъ суде по своме развратномъ срцу, по упорномъ предубеѣненю, по мрзости кое имаю въ монашеству и уобште према православному христіянству, кое е у тесной духовной связи съ монашествомъ. Добро е рекао Исидоръ Пелусійскій светоме Кирилу патріярху александрійскоме: предубеѣненѣ невиди ясно, а ненависть, мрзость, сасвимъ е слепа.

Мир. Треба признати, да и саблазни кои се често виђаю и на явность износе, даю поводъ разговорима противъ монастира и калуђера.

Мон. То признаемъ. Немислите, да љу я братити зло, кое чини штету свима. Не, я искрено желимъ да се истреби зло са Христове нъиве, да бы ова нъива рађала само чисту и зрелу пшеницу. Повторавамъ опетъ, да треба точно опредѣлити божію установу, одвоити е одъ людске злоупотребе, да бы тада могли са успѣхомъ устати противъ злоупотребе. Потребно е правилно гледати на зло и познати га, да бы предузели противъ нѣга поуздана средства, да не бы заменили едно другимъ зломъ, одну заблуду другомъ, да небы место зиданя рушили и обарали, да не бы одбадали оно, што ніе за одбациванѣ, да небы покварили што е добро по незнаню, по неразумеваню, као што су то учинили доторани према римској цркви. Треба

знати и начинъ и вештину леченя, да бы се могла употребити користно лекарства, коя су заиста користна и лековита, како се не бы неправилнимъ леченѣмъ болестъ іошъ више развила и болестникъ пао у смртну болестъ.

Уобште мишленѣ кое садашній светъ а поглавито надрикњиге имаю о калуѣерима врло е погрешно, збогъ тога што міряни много деле у нравственомъ и духовномъ отношеню себе одъ монаха. Међу Христіјанима кои живе у монастирима и христіјанима кои живе у свету и грађанству, врло е тесна нравствена свеза. Они што живе у монастирима нису ту слетили съ неба, него су и они изъ света овога земальскога грешнога, па су се склонили у монастире. Нравственостъ кою осуђую у монастирима, поникла е изъ света, развија се и подржава обоћенѣмъ са светомъ. Ослабленѣ морала у монастирима, долази одъ ослабленя нравственности міряна; ослабленѣ нравственности у монастирима истиче управо одъ ослабленя вере и морала кодъ міряна у свету. Монашество е основано на христіјанству, подиже се и држи на нѣму, напредуе и слаби онда, када напредуе или слаби христіјанство. Главна е стварь христіјанство, а монашество е само появъ и остваренѣ, или една виша страна христіјанства. Болестъ е дакле обшта, пожалимо то заедно, па се и побринимо заедно, да ту штетну болестъ излечимо.

Покажимо свое сажаленѣ према човечеству и обявимо свою любовь према болестнима и страдалницима, престанимо одъ оговараня, нападаня и увеличаваня; ерѣ ће то быти изразъ мрзости и притворства, кое диже руку да еднимъ ударомъ батине излечи болестнике.

Мир. Ваше разлаганѣ о свези монаха са мирянима у нравственомъ отношеню, опетъ е за мене новостъ. Држимъ да сте такво мишленѣ добили по искуству. Безъ тога оно, не бы было тако дубоко, темельно и не бы се толико разликовало одъ површногъ сматраня теоріе. Молимъ обавестите ме о томе јошъ болѣ.

Мон. Вы се нимало неварате. Мишленѣ кое самъ вамъ саобштио, добио самъ нешто одъ мога собственогъ искуства и пажнѣ, а нешто опетъ одъ лица, коя заслужую потпуно поверенѣ. Петроградскій митрополитъ Серафимъ у разговору са мномъ о умножаваню брачны развода рекао ми е, да кадъ е онъ постао архіереємъ было е у нѣговой епархіи еданъ или найвише два развода у години; а старіи архіереи причали му, да за време нѣюве младости, ніе бывало у многимъ епархіяма ни еднога развода. Ово е фактъ, бои живо представля нравственность преѣащнѣга времена, а како е тужно, кадъ се сравни са наглимъ прелазомъ къ саданѣму безнравственному станю, где се покидаше тврде свезе морала. Казиванѣ други стараца монаха потврђуе

оно, што можемо закључити изъ казиваня митрополита Серафима. У почетку саданѣга века ушло е у монастире много дѣвственика, много лица, коя нису знала за яка пійѣа, коя нису нимало марила за мїрска веселя, коя нису ни читала развратне кнѣиге саданѣга помоднога света, него су се учила непревиднимъ читанѣмъ светога писма и списанія св. отаца, коя су увекъ долазила у црѣву и вршила сва друга правила коя се предписую добримъ Христїянима. Ови су люди доносили у монастире неискварено злоупотребама здравлѣ, кое е кадро издржати трудове, оскудице и проче тешкоѣе монашескога живота. Побожность народа воспитавала е и спремама строге и праве монахе по души и по телу.

А сада Христїяни слаби у побожности, спремаю и даю слабе монахе, ерѣ е и народѣ пао и ослабио у вери и благочестію. Сада е врло велика редкость, да ко уѣе у монашество као дѣвственикѣ, сада е редкость да ко уѣе у монастирѣ недоносеѣи са собомъ порочне навике, сада е тешко спазити да ко уѣе у монастирѣ са сачуванимъ здравлѣмъ, кое може да подпуно издржава монашеске тешкоѣе. Понайвише улазе у чинѣ слаби теломъ и душомъ, улазе у монастирѣ лица, коя су напунила свое памтенѣ и уображенѣ хрѣавимъ сликама и задаемъ разврата, изъ читаня романа и други саблазнителны кнѣига, примаю монашество лица,

коя су се исцедила уживанѣмъ телесны наслада
 коя су заволела оне пороке, коима се сада
 одао народъ; улазе у чинъ велимъ лица коя
 су отврдла у порочнимъ навикама, коима е са-
 вестъ окаляна и заглушена пређашњимъ по-
 рочнимъ живленѣмъ, када су себи дозвољавала
 сва безаконія и све обмане и преваре да се
 сакрју безаконія. Овима лицама борба е са со-
 бомъ врло тешка, а кое збогъ укорењни у
 срцу њиовомъ порочны навика, кое збогъ при-
 творства и недостатка искренности, остаю и не-
 способна водити ту борбу. Збогъ тога е и врло
 тешко поучавати иѣ и исправљати. Овака лица
 дођу у манастиръ, скину са себе мѣрске ха-
 льине, обуку се у црне калуђерске хальине;
 али навике њиове, кое су добила у живленю
 пређашњимъ остаю съ њима, и када неимаю
 прилике да иѣ задовољ, оне све више ячаю.
 Грешне навике и тежнѣ само онда могу сла-
 бити, када противъ њи само лице устае, када
 иѣ исповеди духовнику и када се брижљиво
 бори противъ њи начиномъ, кои имъ показуе
 слово божіе. А другачіе, чимъ се появи згодна
 прилика да се гладноме навикѣ учини по вољи,
 навикѣ кои е сачувао свѣ власть надъ чове-
 комъ, онъ одма задовоља га страстно. Многа
 места, коя су пређе была поуздана склоништа
 за нравствене болестнике, у току времена са-
 свимъ су се изменила и изгубила су сво свое

достоинство. Ова поуздана сълоништа, то су монастири. Многи монастири, саграђени су далеко одъ села и вароши у дубокой планини, а сада када се умножило народа они су већъ наблизу села и вароши и изложени су виђати и чути многе саблазне. Не само да нравственый болестникъ кои нема јошъ снаге моралне да стане противъ саблазна, сусрета се са саблазнима чимъ изиђе изъ монастира, самъ саблазанъ често насилно и бесно јуриши у монастиръ и ту почини страшна злочинства и рушења. Мрзость се весели, кадъ види да се светске слабости и неваљалства уносе у монастиръ. Непријатели монашества кадъ виде да такво неваљалство успева у огради монастирској громко се смею, плѣскаю рукама, исказую свое задовольство, као да су Богъ зна какву побѣду одржали; а међутимъ јдни несхваћаю, да е грѣхъ и несрећа обшта. По саданѣмъ мишленю и духу овога света, монастири и калуђери треба да се држе што више могу далѣ одъ света. Онда када народъ живљаше као што е заповедала и живила црква, када светъ живљаше животомъ цркве, када се благочестіе міряна отликоваше одъ благочестія монашескогъ само супружествомъ и тецивомъ иманя; тада е доликовало монастирима да се наоде у средини народа у варошима, и варошки монастири посведочили су то тиме, што су воспитали врло

многе одвећъ високогъ живота монахе. Али сада треба обратити особиту пажню на савѣтъ апостолскій, кои се налази у 2. Кор. гл. 6 ст. 16, 17. 18. и брижљиво се старати да га извршимо. †

Мир. Я бы быо мнѣнія, да се люди кои немаю тврде волѣ и сталногъ характера непримаю у монашество.

Мон. Добро сте примѣтили. И као што се у старо доба, тако се и сада добро пази на то, многе су форме и прописи опредѣлени, кои отегоћаваю приманѣ у монашество. Но да ли е лице съ тврдомъ вољомъ и по чистой желби срца изабрало тай путь, дознае се много доцнѣ, после у приликама. Неки у почетку покажу се благоговѣйни, смирени, строги у самопрегореваню, а после ослабљаваю. Други пакъ у почетку су лакомислени, али доцнѣ све више показую любавъ за право монашеско живленѣ и наипосле постаю врло високогъ живленя духовници (15. Мая Чет. Мин.). Св. Исаакъ Сирскій вели ово: како се често догађа, да е човекъ неваляо, да еднако посрђе и каля се што непознае као што треба монашескій животъ, наоди се у болестноме душевномъ станю; али после тога у часу уграби барякъ изъ руку витезова, име му се споминѣ и хвали много више, него ли име подвижника кои су стекли име своимъ побѣдама; онъ задобія венце и скупо-

цене даре више, него ли сви нѣгови другови. Па зато нико да се незаборави, нико ма бо онъ быо да не пада у очаянѣ; него само треба да се бринемо о молитви и да небудемо лѣнѣиви да замолимо Господа да насъ заштити.“ (Слов. 47). Догађало се врло често, да су највећи грешници, постаяли највећи угодници божи. Монастирѣ є место за каянѣ. Нїе могуће одбити оне, кои желе и траже да дођу на место покаянїя, па ма да они не бы могли са собомѣ владати, као годъ што манитѣ или лудѣ неможе да са собомѣ влада, почемѣ є Богѣ дао и покаянїе и заклонѣ или место за каянѣ — монастирѣ допустїо да постои. Св. Јованѣ Лѣствичникѣ кои є живїо у 6. веку по рођеню Христовомѣ набрая узроке, кои побуђую люде да се удале и ступе у усамлѣна места за живленѣ, налази понавїше да є то желя избећи грешенѣ и сачувати или уклонити се одѣ саблазна, коима они по слабости своїої немогу да противостану. То є главнїи узрокѣ, а нїе толико да люде на такавѣ животѣ определює желя христїанскога савршенства, желя коя текѣ руководи по некога (сл. 27 гл. 29). Сада када се у народу умножила невалядства и грешеня и саблазни, када се людска моћ истрошила у хрѣавимѣ и срамнимѣ дѣлима, када унутрашнѣ сазнаванѣ грешеня и желѣ ослободити се робованя греху іошѣ се нїе угасила у души людскої, већина улазећи

у монашество лица, улази за то, да скине са себе тешко бремене греха, да оснажи своју душевну слабостъ и да обузда и ограничи себе и свое тежнѣ и желѣ. Юшъ св. Іованъ Дѣствичникъ зове монастирь болницомъ (сл. 1. гл. 18 и 18), тимъ више сада то име припада монастирима. Заръ да се одрече помоћъ людству, кое страда и пати одъ нравствены болестій? Кадъ се старамо и свойски бринемо да заведемо разне добротворне заводе, где ће наћи склоништа и лека и помоћи сакати, слепи, ранѣни, престарели, болестни тѣлесно; то зашто да немамо склоништа за болестне и слабе душевно, за грешнике? Люди кои суде о монастирима по своимъ варљивимъ погледима, траже да кодъ овы болестника нају цвѣтајуће здравлѣ, изискую да кодъ нѣи пенају ни трагове болести и слабости. Заръ се може овде тимъ начиномъ успети и болестници одъ своихъ слабостій излечити? Тада бы ваше траженѣ могло се испунити, кад бы нашли здравлѣ кодъ болестника. Ово самъ я лично видіо да се остварило. У оптинску обитель 1829. год. доселіо се Іеросхимонахъ Леонидъ познатый високогъ живота монашескогъ духовникъ, доцнѣ му се придружи и нѣговъ ученикъ Іеросхимонахъ Макаріе. Оба су старца много читали списанія светы отаца о монашескомъ животу, сами су поступали, као што су та света списанія казивала, па и друге у томе поучавали

и упућивали, кадгодъ имъ се ко за саветъ обраћао. Таково живленѣ они су научили одъ свои стараца, оно се започело одъ првы монаха, па е по приѣмству дошло до нашегъ доба, оно е мило наслѣдство и благо монаха кои су достойни свога имена, свога позива и чина. Братство се монастирско наскоро умножи и све више и болѣ нравствено се подизало и усавршавало. Старци су ревностной браћи обяснили правиланъ и удесанъ начинъ подвижничества; колебаюће се они су подржали и ободрили, слабе су укрепили, падше су подизали и грехолюбиве навике нѣове истребљавали и на покаянїе приводили и лечили. Ускора у смерне колибе овихъ схимонаха почеше долазити мїрска лица свїю редова, одкривала су предъ нѣима страданѣ свое душе, тражила савета, утехе, подкрепленя, помоћи и лека. Многе хиляде людїй, нѣима су дужни благодарити за свое побожно настроенѣ душе и за срдечно спокойство свое. Ови старци гледали су на патеће людство са тугомъ и саучастїемъ, олакшавали су имъ тешкоћу греха, износили имъ значенѣ заслуга Христовы као искупителя, и одтуда изводили су потребу да христїянинѣ одустане одъ навике грешеня. Они су гледали снисходително на слабость людску и трудили су се да излече ту слабость. Такавѣ е духъ православне цркве, такви су были *свети* свїю времена. Препод. Сисою

вел. монаху живившемъ у 4. веку, еданъ е братъ исповедіо да онъ непрестано греши и пада, отаць Сисое охрабри тога грешеѣга брата, посаветуе га да свакій путъ чимъ сгреша, одма се исповеди и кае, трудећи се да ослаби ту желю, коя га гони на грехъ. Да ли е ово добаръ советъ? како бы требало радити по мнѣнію новы мудраца? О, сасвимъ другачіе. Другій путъ дошао самъ у оптинску пустыню 1856. Тада е она имала братства преко 200. лица. Іеросхимонахъ се Леонидъ веѣъ споминаю међу мртвима, а седамдесетогодишній стараць Іеросхимонахъ Макаріе руководіо е братство и поучавао многобройне богомольце, кои су долазили у монастирь. Премда е духовно и морално братство напредовало, али е мало нѣи кои су добили способность да постану духовни лекари и руководители другихъ; ерь е зато нужанъ и природанъ даръ и духъ израѣеній истинитимъ монашескимъ живленѣмъ. Такво е обште свойство болница, где е обично свагда лекара маѣъ, а болестника е много више. Сада се брой лекара еднако умалява, а болестници се увеѣаваю. А томе е узрокъ, опеть народъ. Погледайте, кога народъ дае у монахе? То нису изабрани и први Христіјани, као што е бывало у почетку Христіјанства и монашества; то нису лица коя су науке изучила, или коя су изъ богатіи и првы куѣа. Ве-

Ђиномъ примаю монашество люди прости и си-
 ротни и поредъ тога они, кои немогу да нигде
 нађу себи другога занимања. Изъ овакихъ лю-
 дий, многи улазе у чинъ са пређашњимъ по-
 роцима, држећи да ће се одъ тихъ порока оду-
 чити, ма то было и принудно; али навика остае
 и порокъ се и у раси непоништава. Многи су
 опетъ врло побожни, имаю отличне и добре црте,
 али прилике иѣ побеђую, те падаю у велике гре-
 хове, но они зато горко се каю и труде се да се
 опетъ исправе. Молитва и плачъ тайно у ћелии
 и каянѣ у срцу немогу да виде люди, као што
 виде грешенѣ и паданѣ у грехъ. Ове погрешке
 саблазняваю понавѣше люде ученіегъ реда,
 којима нѣе право што постое монастыри. И ови
 люди лако праштаю оне погрешке, кое сами
 чине, опростили бы те погрешке и калуђерима,
 кои бы изъ нѣвогъ реда постали. Али калу-
 рима простиегъ реда они ништа неће да опро-
 сте, ерѣ имъ е неправо да прости люди улазе
 у тай редъ. Ти люди гледаю на калуђере као
 на створеня оделита одъ народа, па зато траже
 да они сви буду огледало врлина, а народу и
 обште мѣрянима све праштаю и дозволяваю. У
 едномъ монастыру живляше стараць, кои е
 друге поучавао. После нѣгове смрти нађу у
 нѣговимъ хартіама наставленѣ како да се лече
 пѣянице. Стараць е тай быо одъ прости людий
 и много е туговао кадъ е видіо да е кои братъ

оданъ какою страсти, па е говоріо, да ніе могуће ономе, кои е изгубіо власть надъ собомъ лечити се и зауздавати страсть кадъ му изађе на очи саблзанъ. Па зато светуе да се морални болестници сместе у нѣгову обитель, коя е удалѣна одъ саблзна, почемъ е далеко одъ села и варошій. Овай е советъ и добаръ и полезанъ. Удалѣни монастири могу да служе за пристаништа и болнице за болестнике, кои болую душевнима болестима, и тамо могу поредъ тога и сакрити предмете саблзнительне одъ онаки, кои се лакоумно даю саблзнити.

Мір. Изъ свега што наведено сте, увиђамъ да сте мишлена, да садашнѣ станѣ монастира, баръ многи између нѣи, не одговара своме позиву и да е потребно предузети неке мере ради поправке.

Мон. Заиста, у саданѣ доба, када светска просвета напредуе и шири се, када се грађанско живленѣ одцепило одъ живота црквеногъ, када улазе у народъ многе лажљиве мисли и обичаи, кои су противни цркви, када западњаци кваре нарави наше, када вера и моралъ яко ослабљава у свима редовима становника села и вароши, довести монастире у больій редъ одвећъ е нужно *прво* зато, да се сачува монашество, кое е одвећъ потребно и полезно цркви, коя безъ монашества управо не може бити; *друго* зато, да се сачува народъ одъ саблзна и квара. Срѣ кадъ се народъ квари овако

или другачіе, онъ све више и више слаби у вери. Но овде су потребна езгровита и обширна знаня о монашеству, точна знаня о томе, кака су правила и установе за монашество прописали св. отци и св. црква. Површне мере за исправленѣ монашества, кое бы се предузимале по олакомъ о нѣму знаню, оцени и понятію, врло су шкoдльиве и могу га упропастити.

Мир. Наведите ми за примеръ правила кога му драго св. отца за монашество, по койма бы могли саставити понятіе о мерама потребнимъ за исправленѣ наши калуђера и кое бы имъ донеле велику користь.

Мон. Предлажемъ да обратите свою пажню на *уставъ монашескій одъ Нила Сорскога*, кои е живіо у 15. веку. Сочиненіе нѣгово ма да е кратко, подпуно удовлетворава потреби, оно е дубокомислено, духовно. Нилъ е приміо монашество зато, да изучи и развіе у себи, по упутству св. отаца право монашество. Онъ е путовао по истоку, дуго е живіо у св. Гори, разговарао се са ученицима св. Григорія Синаита и Паламе, водіо е преписку и са монасима кои су живили у околини Цариграда. Кадъ се вратио у свою постойбину у Руссію, онъ се сме-сти у едной врло удалѣной планини до реке тако зване Сора и завео е *скитско живленѣ* у Руссіи. Скупи се доста браће при нѣму и онъ напише уставъ за нѣи. Овај уставъ има ве-

лику важность зато, што е онъ удешенъ и применѣнъ саданѣму монашеству, кое збогъ оскудице у духоноснимъ учительима, не може да врши ону безусловну послушность, како су е вршили калуѣери старога доба. Препод. Нилъ место тога, дае за упутство калуѣеру новаго доба свето писмо и списанія св. отаца, што да му служи као вођа у оцени савета зреліе браће и наставника. Изучіо е онъ истинитый монашескій подвигъ и подизао е свой гласъ противъ хрѣавогъ правца, кои е завладао монашескимъ лицама, збогъ нѣове простоте и незнаня. Но тада се тай гласъ нѣ чуо, те е монашество падало све више, докъ нѣ довело га до потреса, кои претрпи оно у 18. веку.

Мир. А шта е најболѣ, што се изъ устава преспод. Нила Сорскога може узети и користо применити садашнѣму монашеству?

Мон. Пре свега е најпоучителни нѣговъ примѣръ. Онъ е изучіо св. писмо и списанія св. отаца о монашескомъ животу, изучіо е не само изъ кнѣига, него поглавито своимъ живленѣмъ, кое одговараше ономе, што е у кнѣигама за то написано. Када га и то незадовољи, онъ оде на истокъ, те виде како живе свети монаси св. Горе и Цариграда, изъ нѣовога поучаваня устногъ и начина живота допуно е онъ свое знанѣ и подвиге. И ма да е дошао до високогъ степена, онъ е еднако ишао

све више и далѣ къ савршенству, држећи да
 ніе дошао до степена, са кога бы могао по-
 стати наставникомъ своима ближњима. Нѣга
 су молили да се неодриче рећи поученѣ и онѣ
 е после велике молбе свое браће склоніо се
 примити настоятельство, поглавито тога ради, да
 тимъ извршуе послушность. Изъ тога заклю-
 чуемо ово: да е потребно монастирима дати за
 старешине што више достойніе люде, кои знаю
 свето писмо и списанія св. отаца, кои су по
 њима изучили и добили ясно знанѣ о своме
 позиву и кои су задобили божію благодать.
 Треба се молити Богу, да намъ пошлѣ така
 лица; ерѣ света монашеска правила могу да
 испуне и друге науче да испуњаваю само така
 лица, коя іѣ по своме практичномъ искуству
 изучише. Препод. Касіянѣ прича, да се у еги-
 петскимъ монастирима кои су први были, ста-
 решинство поверавало само такимъ калуѣерима,
 кои су се најпре сами наодили у послушности
 и кои су опытно изучили преданя отаца (Кн.
 11 гл. 3).

На прво место међу правилами препод. Нила
 треба ставити оно, кое тражи да се изучи и
 да служи за најглавніе упутство монаху св.
 писмо и списанія св. отаца. Св. Іованѣ Лѣст-
 вичникѣ описуе монаха овако: монахѣ е онаѣ,
 кои се држи поглавито божи установа и на-
 редба божіега слова у свако време, на сва-

коме месту, и у свѣкомъ послу. (Сл. 1. гл. 4). По овоме правилу владао се преп. Нилъ и заповедіо ученицима своима да се и они по нѣму управляю. „Мы смо се решили, вели онъ, ако є то воля божія, примати долазеће къ нама подъ тимъ условіємъ, да они чуваю и врше преданія св. отаца, да врше божіе заповеди, а да се неизвиняваю, нити да се правдаю у грешеню, говорећи: сада ніє могуће живити по св. писму и радити као што су радили св. отци. Не, ма да смо мы слаби, али смо дужни, морамо колико можемо уподоблявати се и подражавати достойнимъ спомена онимъ блаженнымъ отцима, ако и не бы могли упоредити се съ нѣима и стати на степенъ, до кога су они дошли.“ Ко добро познає саданѣ монашество, онъ ће подпуно признати, да напредую само они монастири и братства, где се чита и добро изучава св. писмо и списанія св. отаца. Тамо се види напредованѣ у нравственномъ и духовномъ обзиру, то су прави калуђери, кои одговараю своє позиву воспитаваюћи се и ра-нећи душу читанѣмъ св. кнѣига. Преп. Нилъ, никада ніє поучавао или саветовао одъ себе, изъ своє главе; него є свагда говоріо оно, што учи св. писмо и св. отци свима кои су га зашто пытали. А кадъ годъ се ніє могао сетити да на пытанѣ одговори освећенимъ мнѣніємъ, увекъ є одлагао одговоръ донде, докъ га не-

нађе у св. писму или у списаніяма св. отаца. Овај начинъ поступаня быо е іошъ у старіе доба, као што се дознае изъ кнѣига св. Петра Дамаскина, Григорія Синаита, Ксантопула и други отаца. Тако су поступали и Леонидъ и Макаріе изъ оптинске пустинѣ. Нѣово памтенѣ было е врло богато мислима светима. Никѣада они нису давали саветъ одъ себе, него су свагда доводили речи или св. писма, или св. отаца. А то е пѣовимѣ саветима давало већу важность; ерѣ они кои бы хтели противоречити речи човечіой, съ поштованѣмѣ су слушали и примали слово божіе и покоравали су му се. Такавѣ начинъ поступаня свагда смирава саветодавца, ерѣ онѣ дае саветъ не одъ себе, но одъ Бога. Онѣ е само сведокѣ, органѣ свете истине, па зато се у души нѣговой не появио гордельвостъ, него смираванѣ, кадѣ се запыта: да ли я као што валя вршимѣ служенѣ Богу, за кое ѣу морати одговарати? Св. писмо и речи св. отаца, вели Нилѣ, безбройне су, подобно песку у мору; па брижльиво изучаваюѣи іѣ, казуемо іѣ онима, кои намѣ долазе и имаю потребу да іѣ чую. А болѣ да рекнемо — неказуемо іѣ мы, ерѣ смо мы тога недостойни, него іѣ базую сами св. отци изъ божіи кнѣига.“ Сви свети аскетички писателѣи доцнѣегѣ ближегѣ нама доба увераваю, да е сада, када несташе богодухновени наставници, найпоузданіе сред-

ство за напредакъ и одговаранѣ своѣ позиву, да монаси изучаваю св. писмо уобште, а новѣй завѣтъ и списанія св. отаца поглавито, те да могу доносити душевну користь христїанскоѣ народу. Препод. Нилъ терао е одъ себе ону браћу монахе, кои нису хтели поступати по овомѣ правилу, ерѣ е оно одвѣћъ користно, важно и потребно.

Друго нравствено правило, кое Нилъ предлага састои се у томѣ, да се браћа свакиѣ данѣ исповедаю старцу, *) да му казую своя и найманя сагрешенія, па и помисле своѣ и осећаня грешна и своя двоумленя. Ово е одъ велике користи за одржанѣ на путу морала душе людске; ништа тако неуздржава грешенѣ и не утишава ватру страстиѣ као оваѣ начинѣ поступаня. Страсти оставляю онога, бои нѣи безъ штеднѣ исповеда. Телесне желѣ поништаваю се исповешћу више, него ли постомѣ и пажньомѣ духовномѣ. Калуђери кадѣ се съ почетка навикну да се посведневно исповедаю, и кадѣ остаре има ће волю да никада то не напусте; ерѣ су се искуствомѣ уверили каку слободу и спокойство после исповести осећа душа. Они врло добро, точно и поуздано овимѣ начиномѣ могу да изуче у себи паденѣ човече-

*) Стараць се зове у монастирима онаѣ искусный и мудрый духовникѣ, кои е високогѣ нравственогѣ живота и кому се препоручуе да поучава браћу.

ства. Лечећи своју душу исповешћу, они задобіаю знанѣ и вештину помагати ближњима у томе, да имѣ даду савета како да се ослободе сагрешенія свои и успокоє усколебану грехомѣ савестѣ свою. Споменути горе іеросхимонаси оптински имали су многе ученике, кои су имѣ свакиѣ данѣ после вечернѣгѣ правила одкривали своју савестѣ. Ови су се ученици отличовали одѣ онихѣ, кои су живили самовольно врло много. Мисао о исповести, была є као стражарѣ, кои є єднако пазіо на нѣово владанѣ, па зато су пазили шта ће мислити, говорити и радити; сама пакѣ исповестѣ привикавала іѣ є да пазе на себе, да изучаваю и познаю себе, да изучаваю св. писмо и да сѣ дана на данѣ постаю болѣи и савршеніи калуѣери. Овако свакидашнѣ исповеданѣ, у коме се одкрива шта є човекѣ грешно урадіо и зашто га савестѣ гризе и укорава, одавнашнѣ є правило монашеско, као што дознаємо изѣ преданія. Оно є было обште по свима манастирима, што се дознає изѣ списанія Касіяна, Іована Лѣствичника, Варсанофія вел., авве Исаіє, авве Доротея и изѣ други отаца, кои су писали о монашеству. Говори се да су то правило изрекли іошѣ св. апостоли (Як. 5 ст. 16). Оне монахе, кои су воспитани по овимѣ двама правилами можемо сравнити са онимѣ людма, кои се ползую очима и животомѣ; а монахе,

кои су презрели или оставили ова два нравствена правила можемо уподобити слепцима и мртвацима. Ова два правила, ако се почну вршити у монастиру, много ће допринети да се поправи и подигне нравствено и духовно живленѣ братства, као што то доказуе искуство, макаръ се ништа друго у спољности неменяло. Да бы се друго правило користо вршило, треба га поверити ономе духовнику, кои се нравствено подигао више другихъ и кои се самъ по томе правилу воспитао. Овде е необходимо практично знанѣ, безъ кога е подѣ сумњомъ да ће се постићи намера. Преп. Касіянъ вели: Полезно е откривати свое помисле отцевима, али не свакоме кои се нађе, него старцима духовнимъ, кои имаю мудрость и знанѣ, старцима не по годинама и седой коси, а по искуству духовнога живленя. Многи су се преварили изгледомъ спољашнѣ тѣлесне старости и исказивали су тимъ старцима свое мисли, желѣ и тежнѣ срдачне, па су место лека доби́ли отровъ, место ползе доби́ли штету збогъ незнаня тихъ стараца.“ (Добротол, ч. 4).

Мир. Видимъ да сте ми показали најглавнѣ основна начела нравствене поправке монастира. Молимъ да ми покажете јошъ и друга преданія и правила св. отаца, коя бы допринела да се свестрано поправи и подигне по-

ложенъ и станъ монастыра, како бы одговарали своме позиву.

Мон. Да се човекъ изобрази, то зависи одъ спољны утицаја, еръ другчїе и неможе да буде, почемъ смо мы тако саздани. Свети отци чистимъ умомъ своимъ проникли су у ту тайну, окружили су калуђера, у св. преданїю своме такима утицаима, кои сви заедничкимъ упливомъ воде га нѣговой цѣли, а удалили су одъ нѣга све штетне утицае, што га свраћаю съ пута нѣговога, ма да бы спољашность изгледала благовидна и безопасна. Да вамъ ово буде яснїе, вратимо се опетъ књижици преп. Нила. Онъ вели да црква монастырска, треба да е озидана и саграђена што простїе, то болѣ. Тако е вели іошъ вел. Пахомїе заповедїо и нїе давао да буде црква у нѣговомъ монастыру скупа и лепа у спољности, зато, да не бы одъ похвала долазећегъ народа, умъ калуђера посрнуо и да не бы постао жертва ђаволу, чїе е коварство многоразлично. Кадъ дакле вел. светацъ тако говори и учи, самъ поступаюћи тако; онда, вели Нилъ, мы смо дужни што више чувати се; еръ смо мы слаби и страстолюбиви, а по уму склони да посрнемо.

Преп. Нилъ заповедїо е, да ћелие и друге монастырске зграде буду врло просте, евтине и безъ украса. Великій угодникъ божїй пророкъ Іованъ затворникъ, кои се е испаштао у

Гаскомъ общезжитію, предъ свою смръть оставіо е као заветъ своіой браћи, да граде ћеліе безъ обзира на угодность, а да ій граде ради потребе и колико е и како е потребно, оставляюћи неку тескобу, како бы свагда имали на памети, да ће се изъ нѣи селити, еръ куће на земљи, односно вечности изгледаю и есу само као шатре.

Преп. Нилъ на основу науке и поступаня старіегъ доба отаца установлява, да и црквене утвари и одежде у цркви монастирской буду, што е могуће евтине и безъ суетне излишности. Онъ налаже и да остало иманѣ и потребне монастиру ствари буду евтине, простіе и колико е само потребно, како не бы оне могле побудити у калуђерима суетну хвалу и славу, да ій не бы оне завладале и да не бы калуђерима плѣнили срце и душу, еръ нѣово срце и душа мораю быти подпуно и искључиво одане Богу.

Преп. Нилъ забраніо е женама улазити у нѣговъ скитъ. У старо време женама е уобште было забранѣно улазити у мушке монастире, као што е и сада забранѣно нѣима улазити у светогорске монастире. Ова е забрана врло уместна ради ползе онихъ, кои су се решили да надвладаю желѣ свое: нѣима е одвећъ нужно, да сасвимъ удале одъ себе предметъ, кои ій може саблазнити, да избегну упливъ нѣговъ и

ставе се изванъ домашая нѣговогъ. А сада када е уобште пала нравственность, ова бы мера врло користна была.

Пійће треба изъ монастыра удалити. То су добро схваћали добри мудри настоятели и брижљиво су се старали да сачуваю свою браћу одъ пиянства. Но бадава ће имъ бити савъ трудъ, ако се непобрину, да се подпуно извршю правила св. отаца, прописана за монастыре.

Преп. Нилъ изучіо е монашество на истоку, где е оно и поникло, вратио се у свою постойбину и изабрао е найудалѣніе одъ света место за свое живленѣ, па е затимъ врло задоволянъ быо тимъ избранимъ местомъ. Помоћу благодати Бога, пише онъ, я нађо место, кое ми е по вољи, ерѣ овде немогу да долазе міряни.“ Наведимо овде силогизамъ наликъ на онай, когъ е често преп. Нилъ наводіо; кадъ е тако светоме мужу место, кое е изабрао было у вољи понайвише зато, што су га мало мірски люди посећавали; зарѣ нама слабима и вољомъ и памећу, кои се лакомимо на грехъ, ніе іошѣ више потребно да избирамо место за живленѣ што е могуће удалѣніе одъ света, одъ села и вароши, куда неможе лако долазити народъ, а съ нѣиме и премноги саблазни.

Преп. Нилъ желіо е, да се калуђери нѣгове обители издржаваю радомъ руку своихъ, а кадъ бы имъ што више требало да поишту

милостиню одъ народа, но само колико имъ е нужно, а ништо више потребе.

Ово су главнїя правила, која су прописали св. отци за калуђере и која е примила св. црква. Друга правила, тичућа се поединостїй, имаю таї истїй характеръ и ту исту намеру.

Мір. Мало е монастира, кои врше та правила, која сада исказасте. То нарушенїе правила, треба забранити и натерати да се та правила врше. Образованїе и духъ саданїга века тражи, као што знате, да се ово што пре поправи. О томе се већъ и у грађанству води разговоръ. Желїо бы да се чуе користанъ гласъ онихъ людїй, кои знаю шта е монашество и шта треба чинити, те да се поправка удїйствиуе, а да не узме махъ мнїніе страстно, противно, излазеће изъ незнаня. Молимъ васъ, кажите ми, шта мислите да може помоћи да се опетъ доведу монастири у станъ, кое имъ припада.

Мон. Одговорити на то питанъ, врло е тешко, премда самъ у разговору досада и на то ваше питањъ одговарао. Сетихъ се сада овде онихъ речїй Христовы о нъиви, на којої е посеяно семе добро, али бадъ израсте то семе, на нъиви се появи многїй куколь. Нису люди, него су ангели предложили Господу да се истреби и почупа куколь. Али имъ е на таї предлогъ, Господъ рекао: *не, да не бы чушаюћи куколь*

почупали заедно съ нѣмѣ пшеницу. Оставьте нека расте обое заедно до жетве. (Мат. 13 ст. 24—30). Држимъ да ће ово бити и односно монастира најудесниѣ. По томе мислимъ да на ту меру треба обратити озбиљнију пажню. Кадъ се оправля стара зграда, изискуе се одвећъ велика пажня и знанѣ. Паметнии лекари, одричу се да предузму лечити застареле болести, кое су ушле у крвь болестнику, ерѣ знаю да одъ леченя зависи смръть или животъ. Монашество и монастири заведени су одъ св. Духа преко изабраны оруѣа свои, преподобны отаца; да се подигну монастири на преѣашню славу свое леноте и напредка, ако то улази у планове божіегъ предопредѣленя и промисла, може бити само дѣйствомъ нарочите благодати божіе преко достойны оруѣа св. Духа. То е све, што вамъ могу реѣи уобште о поправци и поболшаню монастира. Али изъ тога, што самъ рекао излази врло ясно, да поправка и морално поболшанѣ монастира, никако неможе бити посао мѣрски лица. Мѣрска лица врло ће паметно и побожно поступити, ако оставе тай посао ономе, коме е промисао поверію бригу о монашеству и монастирима и одъ кога ће се на суду божіемъ потражити одговоръ и за те послове духовне.

Сматрамъ за дужность да вамъ саобштимъ мудрый советъ, кои самъ чуо одъ искусны и

достойны поштованя стараца. Они су говорили и мірянима и монасима, кои су искрено безъ притворства тражили спасеніе у наше доба, када су се одвећъ намножила неваљалства и саблазни: треба веле, врло брижљиво пазити на себе, нетреба пазити на то, како други люди живе и шта раде, нити паеъ валя оговарати и осуђивати оне, кои се по слабости саблазне; ерь отровный задай саблазна врло лако прелази одъ онога, кои се саблазнио на онога, кои га осуђуе и оговара за то.“ Мудри ови старци саветовали су мірянима да се владаю и поступаю у животу како имъ заповеда евангеліе и они свети отци, кои су написали наставленѣ за све уобште Христіяне, као што е то учиніо св. Тихонъ. Они су давали саветъ калуђерима да се руководе евангеліемъ и св. отцима, кои су написали кнѣиге поглавито за калуђере. Свакій калуђеръ, ма у комъ быо монастиру, може се спасти, ако се руководи списаніяма св. отаца; а изгуби ће свою душу ако живи самовольно и по своіой ѣуди, ако бы се наодио и у найвећой дубрави далеко одъ света.

Тешко свету одъ саблазни (Мат. 18 ст. 7) рекао е Господъ; и *што ће се умножити безаконіе, оладне ће любовь многихъ* (Мат. 24 ст. 12). Да се догађаю саблазни, то улази у планове божіега предопредѣленя; *потребно е да дођу саблазни* (Мат. 18 ст. 7) рекао е Христосъ. Чо-

веку е оставлѣна слобода да бира добро или зло како при створеню, тако и по искупленю. Човекъ е по створеню изабрао зло, па то може да чини и по искупленю. У раю яви се зло преобучено у добро, да лакше превари; па тако се и у св. цркви явля зло оденуто у лепе и примамљиве халѣне, да сакрѣе свою одвратностъ. Являю се велимъ многе и различне саблзани, кое зову невинима забавама, где се развѣяю и задоволяваю тѣлесне желѣ, па мудраци саданѣга века то и такво понижавањѣ св. Духа, зову напредкомъ и развиѣемъ човечества. Люди ће се покварити зато, што ће заволети неправду (2 Сол. 2 ст. 12), има ће само обликъ побожности, а силе ће се нѣне одреѣи (2 Тим. 3 ст. 3, 5). Онима кои су ову силу побожности, благочестія задобили, па су е затимъ одбацили, одвеѣѣ е мучно повратити е (Евр. 10. ст. 26) збогъ тога, што су они изгубили добру волю и заузимањѣ за истину, што су равнодушни, што бива свагда, кадъ годъ човекъ съ намеромъ пренебрегне даръ божѣи. Обликъ благочестія може коекако и слепити довианѣ и лукавство людско; али да се подигне моѣѣ благочестія, то е у власти само онога, кои управля съ людма своѣомъ вишњомъ силомъ (Лук. 24 ст. 49). Остарело и труло дрво више пута видимо да е покривено и

украшено густимъ покриваломъ зелены листвова, стабло му є іошъ споля яко и здраво, али є оно унутра иструлило сасвимъ и прва олуя, коя се появи, сломи ће га.

О митарствима. *)

Преблагій и човеколюбивый Богъ, чію управу, мы неможемо постићи, премудро све наређує и упућує за спасеніє душа наши, подиже умъ, срце и волю людску да желе вечна блага, а да се не везую за земна и трулежна, — све ове начине и раднѣ благоизволио є показати у своимъ угодницима, кое онъ прославля у сва различна времена. По овакој своіой милости на ползу нашимъ душама, онъ є у Цариграду прославио великога испостника новога Василя, коме є даровао благодать те є чинію чуда, о коме ћемо сада причати.

Одкуда є быо родомъ овај светаць, кои су му были родители, незна се, еръ то за живота свога онъ, ніє никоме казивао.

У десетой години владе цара грчкогъ Василя Македонскогъ (877. год. по рођ. Хр.) послани су неки великаши у најдальніє краєве државе ради државны послова. Кадъ су ови великаши прелазили преко єдне велике пла-

*) Изъ житія преподобнога Василя новога.

нине, којомъ е врло тешко было прелазити, сретну они пустиньика старца едногъ, кои е ходао по планини и живіо у нъой, а тай е стараць быо преподобный Василіе. Држаху да е тай стараць некака увода, па збогъ тога увате га и одведу цару. Казуюћи цару шта су свршили одъ онога, што имъ е было препоручено, великаши ови рекну и за преподобнога Василія: ево смо ти довели еднога човека, кога смо као уводу уватили у планини. Тада царъ заповеди едноме изъ најближи му великаша, некое Самону, кои е родомъ Сарацинъ и кога е царъ особито пазіо и доверавао му, да обстоятелно испита и да му за тимъ яви: ко е онъ — Василіе, одкуда е и чимъ се занима или шта му е посао? Самонъ оде у судъ и заповеди да доведу светога угодника божіегъ, кои му е предстао сасвимъ мирно и спокойно, ма да е Самонъ изгледао страханъ. Самонъ гледаше дуго на старца, исчекујући да му се по обичаю овај поклони, као великашу и царскомъ поверенику. Но кадъ се стараць непоклони, онъ му срдито рече: одговарай ми неваляла старчино, ко си, одкуда си, како овде дође, шта радишъ и како ти е име? Али на та питаня светаць ништа не одговори. Тада Самонъ яростно повиче: скоріе ми казуй, ко си ты, еръ они кои су те овде довели веле, да си увода и злочинаць. А ко си ты и одкуда си, возрази

свѣтый Василіе. Я сада тебе пытамъ рекне Самонъ: ко си и одкуда си? А ако хоѣшь да знашь, ко самъ я, слушай да ти кажемъ: я самъ Самонъ царскій великашъ, кои чувамъ печатъ царскій, па дедъ сада ты казуй ко си? Я самъ, — одговори светаць, слуга Христовъ, и међу живећима на земљи еданъ путникъ, ако хоѣшь да знашь и мое име, онда ти казуемъ, да самъ на светоме крштеноу названъ Василіе. Но ови кои су те у планини уватили и овамо довели рекоше да си ты увода, па ели е то истина? рече Самонъ. На ово и на друга јошъ питаня пустиножителъ ништа не хте одговорити. Тада Самонъ заповеди момцима, те га безъ свакогъ сажаленя тукоше са воловскимъ жилама и изранише га тако, да онъ изгледаше као упола мртавъ. После Самонъ нареди, те пре-подобнога отца затворе у тамници.

На другій данъ Самонъ опетъ заuze свое високо место у суду и заповеди да доведу старца. Но о Христе, диванъ ли си у чудесима! момци кои одоше да доведу изъ тамнице страдалника, увидоше га изванъ ове, где стои и пева славу божію, ма да е тамница была затворена и брава необіена. Зачудили се и убоjali, али опетъ поведоше светога Василия на судъ и казаше Самону све што су видели. Али чудо божіе благодати ни мало не умекша гордельиво срце Самона, кои као и пре што е

срдито и жестоко поче нападати и испытивати светога старца, кои му ништа неодговараше. У ярости и збогъ посрамлѣне гордельности, Самонъ наложи да за седамъ дана свакиъ данъ уда-раю старцу много бatina. Прође седамъ дана и изврши се ова безчовечность, Самонъ опетъ дозове старца и почемъ га свирепо погледа, продере се као бесомучанъ: найнечестивіи одъ свію людій, заръ ѣшъ іошъ да скривашъ у своимъ устима лажъ, као и у срцу своме. На што му светаць возрази: само они кои врше содомска дѣла, као што сте вы, заиста могу се назвати найнечестивима.“ Изобличеный варваръ, осећаюћи да е осрамоћенъ и побеђенъ, измени се у лицу, распали се ярость у нѣму, заповеди да стружу тело старчево тестеромъ, после да га обесе и три дана туку и затимъ баце дивльимъ зверовима. Светога Василия сачувала е милость божія и онъ изиђе изъ овы мука неповређенъ. Но у свима овимъ чудама, Самонъ е виђао волшебство и светога Василия држао за ма҃іяша. Држећи да се све ово збыва по наваждению ѣаволскомъ, Самонъ нареди, те свеца вежу и баце у море, како небы быо законито погребенъ.

Но Богъ никада не напушта оне, кои га се бое. По божіой заповести два морска делфина узели су са дна морскогъ на своя ле҃а свеца и изнели га на обалу морску. Одавде светый Василие пође самъ у варошь, али при улазку

осети уморъ, те збогъ тога седне да се ту одмори. Овде светаць види другога еднога путника, кои е лежао и тресао се одъ грозице и коме беше име Іованъ. Светый Василіе сажалио е Іована, положио на нѣга свою руку и молитвомъ га излечіо. Кадъ Іованъ оздрави, онда замоли светога Василія да оде съ нѣмъ нѣговой кући и да благослови домъ нѣговъ. Светый пође за нѣмъ. Іованъ врло любавно предусретне угодника божіегъ, изнесе трпезу и после ручка благодаре Богу, а затимъ одпочну беседу о предметима, кои су спасителни за душу. Св. Василіе по реду е испричао све што се съ нѣмъ догодило, колико е мука одъ Самона претрпіо и како е спасенъ изъ мора. Затимъ Іованъ умоли свеца да остане у нѣговой кући, на што се онъ и сагласіо.

Ніе много времена прошло, одкако се св. Василіе смести у кући Іована, а већ се свуда прочуло за чудеса и славу нѣгову. Неможе се градъ сакрити, кадъ на гори стои (Мат. 5 ст 14) рекао е Господъ Исусъ Христосъ. Тако се догодило и са Василіемъ бранителѣмъ добродѣтели; еръ му многи почеше долазити да се одъ нѣга и поуче и болестни излече. Светаць е по божіемъ дару на болестне полагао свое преподобне руке и лечіо и ѿ е, оздравляюћи и ѿ одъ телесны и одъ душевны болестій. Богъ

бои хоће да буду сви спасени, у леченю одъ телесны болестій, предлагао е средство за душевно спасеніе. Тако е изобилно имао св. Василіе дарове св. Духа, да е оздравляо не само оне кои болую телесно, него е оздравляо и болуюће духовно. Своимъ чистимъ духовнимъ погледомъ, онъ е виђао све што е на срцу и у души човека, предсказивао е, шта ће се коме догодити и најтайніе помисли износио е и смѣло изобличавао. На скоро е знао цео Цариградъ за чудеса свеца, па су га не само прости люди, но и великаши и господа молили да посѣти њіове домове, да іѣ благослови и усређи своимъ доласкомъ. Светый Василіе молио е Бога да оцени њіову веру и побуђенѣ, пошиляо е благословъ њіовимъ кућама, али самъ изъ куће Іованове ніе хтео излазити. Некій старешина, коме е име Константинъ, имао е особиту любовъ и веру према свецу, па зато е еднако молио светога Василия, да се пресели у њгову кућу, што е најпосле и дочекао. И спремивши за њга особиту собу и одредивши свою долию, жену стару и врло побожну по имену Теодору да га послужуе, доведе га у свою кућу. Теодора не само што е врло усрдно и съ поштованѣмъ послуживала св. Василия; него е и за друге кои су долазили, представляла и молила да іѣ прими и учини имъ што просе, ради духовне ползе њіове.

Кадъ самъ чуо за овакогъ милосрдногъ лекара душевны болестій, я самъ се сетіо многи свои грехова и узданувши, заплакао самъ и рекао: Господи, удостои ме да видимъ и послужимъ такому человеку, па надаюћи се на велику милость божію, похитамъ и одемъ угоднику божіемъ, да се онъ моли за мое грехове. Дошао самъ вратима куће и замолимъ Теодору да ме пусти и представи св. Василию. Теодора ме уведе и каже ко самъ и зашто самъ дошао. Мой е првый духовникъ умро, па я тражихъ другога и хвала благоме и човеколюбивоме Богу, што ме упути св. Василию.

Св. Василия сви су поштовали као еднога од најревностниі апостола, називали су га Јованомъ богословомъ кои е дошао у Цариградъ. Но онъ ніе често, нити е са свима еднако водіо беседе; понайвише е онъ проводіо време на молитви. Када су му долазили ради душевне ползе, онъ е говоріо о духовнимъ предметима, и беседа му е била већомъ части у притчама; еръ е быо врло мударъ у речима, врло е добро знао када и колико треба коме говорити о духовнимъ предметима. Када е разговоръ прелазіо на земальске ствари, онъ е већиномъ ћутао, неки пута се представљао као малоуманъ и юродивый, премда е быо свагда испунѣнъ и божествене любви и мудрости. Такавъ се показивао онда, када су посѣтителѣи почели му

ласкати и прославляти божіе дарове, кои су при нѣму. Я самъ врло често быо кодъ нѣга, ерь ме е онъ много пазіо.

Тако е живіо преподоб. Василіе у дому Константина патриція, лечећи болестне, чинећи чуда и ліюћи изъ свои уста, као изъ извора сладку речъ ради духовне ползе слушателя. Но после неки година умре и преподобна старица Теодора, коя е св. Василія послуживала. Она е врло стара већъ была и многима добродѣтелями украсила е свою душу, те е по молитвама св. отца за усрдну службу, кою му е чинила примлѣна у блажено царство божіе. Много самъ туговао за нѣомъ, ерь ме е и она одвећъ воледа, као што добра мати воле свое дете и врло е често говорила св. отцу о мени и препоручивала ме лепо тако, да ме е и онъ заволео. Она е била врло добра, кротка, мирна, милостивна, учтива, правдолюбива и смерна — была е украшена врло добрима свойствима. Па зато самъ я после нѣне смрти мислио самъ у себи и запытивао се: где е она и шта е съ нѣоме тамо на ону страну гроба? да ли е у брой оваца или е съ козама? и да ли ће іоѣ се примити у заслугу што е служила св. отцу Василію? Желіо самъ да дознамъ за нѣну судбу, па се обратимъ съ молбомъ преподобноме, кои ми съ почетка нехте ништа рећи, изговараюћи се да самъ незна о томе ништа. Но я непре-

стадо молити га и најпосле онъ се едномъ одобровольи и рече ми: хоћешъ ли Григоріе да видишъ Теодору? Я му реко, врло ми е драго, да е видимъ. Сада ћешъ е видети, еръ си съ веромъ молю, па ћешъ тада дознати све, рече ми онъ.

Я самъ се врло зачудіо и премишляо у себи, како могу я видети Теодору, када е она већъ отишла са овогъ света... Ноћу када самъ заспао, уеданпутъ видимъ я младића, лице нѣгово сіяше лепотомъ и светошћу. Онъ ми приђе и рече: устани, зове те преподобный отаць Василіе. Онъ ће да иде да пооди Теодору, па ако е и ты желишъ видети, айде съ нѣмѣ и видићешъ е. И мени се чиняше да самъ одма устао и похитао св. отцу, но не нађо га кодъ куће. Они, коѣ нађо у кући, на моѣ питањъ где е преподобный, одговорише ми, да е отишао да посѣти Теодору, коя му беше слушкиня. Тешко ми беше чути ове речи и я реко: зашто ме нѣ почекао, да бы и я пошао съ нѣмѣ и видіо мою духовну матеръ, кадъ ми то душа яко жели и кадъ бы ме то радовало и тешило. И тада ми неко одъ десивши се онде лица показа путъ, по коме бы я могао поћи и достићи светога отца. Мени се чиняше да самъ я одма пошао трагомъ отца Василія и уеданпутъ нађемъ се на путу, кои ми ни мало нѣ познатъ и кои води на брдо. Ставица е врло уска, по којој се мо-

гло съ мукомъ проѣи. Са великимъ страхомъ по-
 ѣдемъ и я по той стазици и при краю видимъ
 нека врата, коя су была яка и забравлѣна.
 Подиѣдемъ вратима и желеѣи видити шта е уну-
 тра провиримъ крозь рупицу, не бы ли кога
 угледао да бы запытао, нѣ ли св. Василіе овуда
 прошао. И гле, увидимъ две жене, кое су се-
 деле и разговарале се. Позовемъ едну и упы-
 тамъ е, да ми каже: чія е ова куѣа, а она ми
 рече, да е то жилиште преподобнога отца Ва-
 силія, онъ е мало пре овде дошао, да посѣти
 свою децу. Чувши ово, я самъ се одвеѣъ за-
 радовао и веѣъ самъ смеліе потражію, да ми
 се отворе врата, да и я уѣдемъ унутра, еръ самъ
 и я чедо нѣгово. Али ми она одговори, да ме
 никада нѣ виѣала, да самъ досада кадгодъ до-
 лазію съ нѣиме и да ми као непознатоме неможе
 врата да отвори. Одлази одавде, рече ми она.
 Овде нѣко неулази, ако не заповеди госпоѣа
 Теодора. Ово ми рече, па оде. Но чимъ чу име
 Теодоре, я се іошъ више укрепимъ духомъ и
 почнемъ яко лупати у врата, вичуѣи — отво-
 рите ми. Теодора е чула и доѣе вратима, па
 кадъ ме виде, познаде ме. Одма ми отвори врата
 и рече: ово е возлюблѣный синъ моего госпо-
 дара Василія. И я самъ врло радостанъ ушао
 унутра. Она ме целива светимъ целиванѣмъ и
 рече: брате Григоріе, ко те научи да овамо
 доѣешъ? Заръ си се веѣъ одвоіо одъ тела, ра-

стао се већ са суетнимъ светомъ и прешао у овај блаженный животъ?

Я самъ се врло чудіо што ми она говори и премишляо шта ће то значити? шта хоће она да каже? Я нисамъ држао, да є то на сну. Зато іой и рекнемъ: ніє госпођо, драга моя майко, а самъ іошъ у телу и живъ самъ по молитвама св. отца нашега, а овде самъ дошао ради тебе, по заповести нашега отца, да видимъ твоє честно лице и славу твою и да дознамъ шта си ты добила за своє многе трудове и подвиге. Но молимъ те госпођо, мати моя духовна, кажи ми све, ништа не затаи одъ мене ради мое душевне ползе.

Пытай ме, рече она, о чему ти є воля, а я ћу ти базивати све, штогодъ памтимъ. Тада є я запытамъ: кажи ми како си умирала? како си се избавила одъ опадача, кои су те у воздуху дочекивали? како си овде дошла? и како овде живишъ?

О, драго дете мое Григоріе, рече она, тешка ми ты пытаня предлагешъ. Како ти могу я причати и сетити се у своіой памети онога, што самъ одъ страха и ужаса заборавила и чега се немогу сетити, шта самъ претрпила и шта се са номъ догађало? Я виђахъ такве слике, како никада пре немогохъ представити и чухъ такве речи, какве пре никада нисамъ чула, па незнамъ, шта да ти казуемъ? За моя дела мене

постизаху таке беде, какихъ я нисамъ ни оче-
 кивала, но по молитвама нашега отца Василія,
 све е срећно прошло. Како ћу ти казивати,
 дете мое, за ону телесну болестъ, за она стра-
 даня, патњѣ и муке, кое трпи умирућий човекъ?
 Ево шта ћу ти рећи: кадъ неко го нагъ падне
 у ватру и пламенъ ватре, онъ гори гори и мало
 помало палѣнъ сгорава и најпосле се разру-
 ши; тако е исто и смртна болестъ и о, како е
 тешка, како е мучителна болестъ, кадъ се душа
 растае одъ тела, а особито е страшно ово раз-
 дваянѣ грешнице, кака самъ я. Кадъ ми већъ
 дође суђеный данъ края мога земальскогъ жи-
 вота, я самъ видела, да у часу обколише мою
 постелю многи арапи, кои су яко лармали, ви-
 бали и свађали се, они су наликъ на дивлѣ
 зверинѣ, па горопадно и срдито гледаше у мене.
 Лица су имъ накривлѣна и изврнута, очи кр-
 ваве, црни су као смола. Плашише ме свако-
 јкимъ начиномъ, па се отимаше, да ме часъ
 пре уграбе у своје страшно ято; они су донели
 велику гомилу исписате хартіе, на којој е било
 записано све, што самъ годъ я одъ детињства
 до края живота чинила и радила. Они одвјаше
 листове хартіе и спремаше се да ѿ изнесу не-
 коме судји, кога очекиваше. Кадъ самъ све ово
 угледала, я самъ се страшно уплашила и одъ
 тогъ страхованя сасвимъ ослабила. У ово тре-
 нуће неспокойнога станя, я самъ гледала часъ

на одну, часъ на другу страну, тражећи да
 когодъ отера одъ мене ове арапе; али нико не
 дође да ми помогне и да ме ови зликоваца
 ослободи. Да не бы гледала ова одвращајућа
 одъ себе страшна лица, я одвратимъ свое очи
 одъ нѣи, а они опетъ еднако се купе око мене.
 Када самъ се налазила у овакој невољи, у
 часу се показаше два врло лепа младића у
 златнимъ халлинама, боса имъ беше бела као
 снегъ. Они приђоше мојој постели и стадоше
 око мене съ десне стране. Чимъ ѿ видохъ я
 се одма зарадова и весело погледа на нѣи. А
 страшни арапи, како ѿ угледаше, са страхомъ
 се уклонише и мене оставише. Еданъ одъ ови
 златны младића обрну се и срдито арапима рече:
 о, пуни мрака провлетници, зашто вы стоите
 око умируће, и производећи шумъ смућуете и
 устрашавате є; но немойте се радовати однад-
 ници и душегубци, еръ вы овде ништа немо-
 жете наћи. Кадъ ово изрече светлый младићъ,
 они срамни арапи, износише сва моя дѣла, коя
 самъ јошъ одъ детињства чинила речима, дѣ-
 лима или помислима. У овой прилици они
 викаше различнимъ гласовима, дераше се и
 скрипећи зубма говорише: како да она нѣ
 ништа нама дужна? А чія су ово дѣла? заръ
 ѿ нѣ она радила одъ свога детињства? И
 много ови пакостници лагаше и клеветаше ме.
 Но ето у часу се появи и смръть. У своме по-

яву она наличаше на ричућега лава; изгледъ е нѣнъ врло страшанъ и она не наличи по своме склопу на човека. Она е носила са собомъ свакояко оружїе: мачеве, босе, піюке, брадве, српове, тестере, стреле, тесаке, ножеве, бритве, сикире, ражнѣве и многа друга сечива коя непознаемъ, съ коима она на различне начине врши свой позивъ и свое искусство. Кадъ е я угледахъ, препадну се моя смирена душа и изнемогахъ. Тада они красни младићи рекоше смрти: што чекашъ и оклевашъ? раскини свезе; ерь она не подлежи многоме испиту и одговору за свое грехове. Смртъ одма подиђе ми ближе, узе едну сикирицу и поче ми одсечати ноге, затимъ и руке; другимъ некимъ сечивомъ одсече ми трупъ, трећимъ оруђемъ одсече чланке, разлабави све части тела и жила и одкиде ми 20 ноката. После овога сво е тело мое умрвило се и я већъ нисамъ имала ни руку, ни ногу, те збогъ тога немогахъ нимало кренути се ни еднимъ своимъ удомъ, ерь е смртъ све свое справе употребила противу мене. А найпосле она узе некаку сикиру, коя е са обе стране оштра и одсече ми главу.¹⁾ Затимъ е некїй напитокъ налила у едну чашу и даде ми да попиемъ. Овай е напитокъ бую тако горакъ, дете мое Григорїе, да е тога тренућа душа се раз-

¹⁾ Ово е све само слика смртне силе, коя раздвая организмъ човека.

двоила и отишла изъ тела тако брзо, као што одлети птица, кадъ се испусти изъ руку ловца. Овде ме они лепи младићи приме и у своє хальине, као новорођено детенце огрну; еръ и после растанка душе одъ тела, све што є душевно, као принадлежеће срцу човека, сабира се у нѣму онако, као годъ што се скупля у нѣму и духъ и умъ, па све што є душевно припада срцу, а духъ уму човека. Када ме примише ови лепи младићи, я се обрнемъ натрагъ и видимъ, да мое тело лежи мртво, неподвижно и безчувствено наликъ на то, као кадъ бы ко скинуо са себе свою хальину и баціо є, па стао више нѣ и гледа є. Зачудила самъ се я овоме и у себи рекла: хтела бы знати, како є све ово и зашто є наређено да се догађа съ яднимъ човекомъ. Држали су ме свети ангели, а они страшни арапи приђоше ближе и рекоше: мы имамо велику тужбу противъ нѣ, еръ су многи нѣни грехови, зато дедъ садъ одговарайте намъ за те грехове. Тада св. ангели врло брижљиво разгледаше моя добра дѣла, коя су была у томе, што самъ овда и онда дала сиромасу хлѣба, што самъ напоила жеднога, походила болнога и затворена у тамницу сужна посѣтила, што самъ съ вольомъ долазила у цркву на молитву, што самъ путника примила у свою кућу, што ми є кандило свагда предъ икономъ горело и што самъ у цркву доносила

зейтина за кандило, запалила свећицу и при-
 нела тамњана цркви божіој, што самъ помирила
 оне, кои се свађаху, пустила сузу у време мо-
 литве, отрпила увреде, умила ноге путнику,
 поучила и утешила слабе и немоћне, сачувала
 некога одъ греха, сажалила страдајуће и ко-
 лико ми е могуће было помогла да учини неко
 добро дѣло, чинила самъ метанія и на коленима
 припадала Богу на молитви, постила самъ по
 заповести божіој, трпила искушеня, покоравала
 самъ телесне желѣ духу; постила самъ савъ
 великій частный постъ, као што самъ уредно
 постила и божићный и петровъ и госпоинскій
 постъ и среду и петакъ преко године; чувала
 самъ свое очи, да не гледе што е бесполезно,
 уздржавала самъ свой езикъ да не говори кое-
 шта што неваля, што е лажно и што е као
 клевета. Све су ово св. ангели скупили и ка-
 зивали су мое добро владанѣ и поступанѣ упо-
 ређуюћи га съ греховима, па су добримъ дѣ-
 лима одплаћивали грехове. А арапи у то време
 шкрипећи на мене зубима, навалъивали су да
 ме отму одъ св. ангела и баце у пропасть, где
 су неисказане страхоте. Кадъ се ово све до-
 гађаше, одеданнутъ дѣйствомъ св. Духа показа
 се у средини нашої нашъ отаць Василіе и
 рече св. ангелима: господо моя, ова е душа
 мене много служида и надгледала мою слабость
 и старость; па зато самъ се я молио Богу за

ню и Богъ е по своіой блакости послао ню мени. И тада имъ даде нешто што изгледаше као кутія, па рече: ако желите да срећно прођете крозъ воздушна митарства, вы ћете узимати изъ ове кутіе и плаћати онај дугъ, кои вамъ буду подносили лукави духови, пакостни демони. Мени се чиняше да е отацъ Василије у овој кутіи дао чистога злата, али е то било богатство духовны дарова, кое е онъ задобио своимъ подвизима и трудовима, и после е св. Василије отишао. Чимъ ово видоше демони кои су црњи одъ арапа, дуго стаяше убезекнути, а затимъ яко повикаше: о, тешко нама, бадава се мы мучисмо и овде мы изгуби смо и штеговасмо, па после оваке изјаве сви се уклонише. Затимъ се опетъ показа св. Василије и донесе са собомъ многа стаклета са различнимъ мирисима и даде њмъ младимъ. Отворише младимъ едно за другимъ стакленце и сипаше на мене све што беше у њима. Тада самъ се напунила и ја духовнога мириса и осећахъ се да самъ се изменила и да самъ постала врло светла. А преподобный отацъ Василије рече ангелима: када вы све, што се тиче ове душе извршите што треба, тада е доведите у кућу, коју ми е Господъ спремио и тамо е сместите. Чимъ ово изговори, онъ се одма удали, а св. ангели узму ме са земљѣ и почну подизати све више

и више и мы пођосмо горе по воздуху и у-
лази смо на небо, па дођосмо на

Митарство 1-во, где суде за клевету. Ахъ,
ахъ, како ће душа да прође ову преграду.
Кадъ пођосмо са земљѣ на небо, наиђо смо на
прво митарство,¹ кое се зове *клевета*. Ту наиђо
смо много арапа, а еданъ е одъ нѣи, кои е био
најстаріи седіо, и мы овде станемо. Заклинѣмъ
ти се Богомъ, да ако самъ кога, докъ самъ на
земљи као човекъ живећи оклеветала, овде ме
демони изобличише за то и казаше ми у очи,
кадъ се и где то догодило. Я нисамъ знала, од-
куда они зликовци, све то дознадоше. И много
они на мене износише и лагаше, окривлюјући
ме и за оно, што самъ я изъ други побуђеня
рекла, на прилику изъ любви, или изъ желѣ
да ма како исправимъ грешећегъ, али све то,
што самъ говорила, у другомъ изгледу предста-
вляше суду и тражише одъ ангела одговора. Ан-
гели одговараше само на оне речи, којима заиста
они износише мою кривицу; а што нису могли од-
бранити другачіе, они позаймљиваше изъ кутіе
кою даде отаць Василіе, па подкрепляваше моя
слаба дѣла нѣговима и после тога мера вагну
на мою страну, а мы пођемо безъ препоне далѣ.

¹ не даемо поединостима митарства, важность догматичну,
али е важна повѣсть ова за нравственность. Свакій кои
прочита ову повѣсть нека загледа у себе и пажливо
испыта свою савѣсть.

Митарство 2-го. Одавде пођемо на више, али ударимо на митарство, коега е поглавита црта за суђенѣ *подсмеваня*. Ово е митарство наликъ на прво и овде ме испитиваше. Но св. ангели и овде међаше на страну где су моя дѣла займѣ одѣ св. отца Василия, те прођо смо и овуда безѣ неволѣ. Када одатле пођо смо, пенюћи се више по воздуху, св. ангели говораху између себе: заиста е ова душа добыла велику помоћ одѣ угодника божіега Василия: ерѣ другачіе мора свака душа много трпити напасти, кадѣ пролази крозѣ воздушна *начала и власти*. И докъ они овако разговараху, мы сређно дођемо на

Митарство 3-ће. На овомѣ трећемѣ митарству суди се за грехѣ *зависть*, но по милости божіой, овде немогаше ништа навести противѣ мене, што бы ме окривити могло; ерѣ я нисамѣ ни помишляла да ма коме завидимѣ. Збогѣ тога врло весело прођемо мимо демона, кои се лютише и шкрипећи зубима съ такомѣ ярощѣу и злошѣу гледаше ме, као да бы хтели да ме живу прождеру.

Митарство 4-то. Мы се пеня смо све више и дођо смо на четврто митарство, на коме су испитивали и судили за *лажь*. Демони изгледаше као арани, врло быяху гадни и погани, а нѣовѣ старешина беше као зверѣ срдитѣ и наопакъ. Како насѣ угледаше, одма, Богѣ иѣ

убію, изиђоше намъ на сусреть и дераше се и лармаше да се едва може сносити, па одма почеше износити мое лаганѣ, показуюћи имена оны людій за кое самъ лагала, као и време када самъ и место где самъ слагала, и кака беше дажъ, съ бакомъ штетомъ за овогъ или оногъ беше скопчано мое лаганѣ. Мои вође ангели и овде чинише што су и пре, позаймлююћи добра дѣла св. Василя, са којима ме одкупише. Те ти тако мы и овде срећно прођемо, алъ путуюћи далѣ ударимо на,

Митарство 5-то, на коме траже одговоръ за *гнѣвъ и ярость*. Благо човеку, кои се не гнѣви и не срдѣ. Старешина на овоме митарству свирепый, срдитый, гордельвивъ и пакостанъ демонъ сеђаше на високоме месту. Срдито и яростно заповеди другимъ млађимъ ђаволима да ме строго узму испитивати. И они као лютѣ пси, облизуюћи се изнеше на среду не само оно, што с. мь я заиста у лютнѣ рекла, када бы кога речма увредила или ударила рукомъ, него представляше и оно, када бы я на кога заманула рукомъ, или срдито кога погледала, или бада самъ базнећи свою децу лютѣла се и срдѣла збогъ нѣовы поступаѣа. Све су ово они врло обширно казивали додаюћи јошъ и то, када самъ се я на кога годъ срдѣла, или самъ съ увредомъ туђе речи саслушала, или самъ коме досадна была, или самъ коме

лютиго одговарала, све ово они изношаху на среду и базиваше и имена людій, и време, и саме речи, које самъ кадъ изговорила, као годъ што споминяше и имена оны лица, која су ово или оно слушала. Св. ангели одговараше на сва ова обвиненя и давши за мене одкупъ поведоше ме даль.

Митарство 6-то. Наиђо смо одавде опетъ на ново митарство, на коме суде за *горделивостъ и поноситостъ*. Дуго су овде демони тражили да ме у овоме греху окриве, али то немогоше наћи, еръ како самъ се и чимъ самъ се могла гордити и поносити, као една сирота служкиня? Тако ти прођемо и ово митарство не искусивши никакве неволѣ.

Митарство 7-мо, празнословіе и сквернословіе. Пенюћи се више къ небу ступимо у митарство, на коме суде за празне речи и непристоянъ говоръ. Демони (арапи) кои испитую овде, изиђоше намъ на сусретъ и тераше насъ да одговарамо за грехове ове, корећи ме да самъ у младости својој говорила непристойне речи, (овде се я уплашимъ) и да самъ пояла срамне песме; они ми све износише и напомињаше, па и оно, кадъ самъ се насмеяла или подсменула, или смешно нашалила и друге покренула на смѣхъ. Овде реко, а одкуда ови нечастиви знаю све, што самъ я сама одавно заборавила, еръ е одавно то было, кадъ самъ

я то чинила, а они све то по реду сада износе на среду. Но и овде свети ангели одкупише ме и поведоше далъ.

Митарство 8-мо, пакостна обмана и превара. Кадъ стиго смо на ово осмо митарство, они гадни арапи врло брижљиво тражише да што нађу, чимъ бы ме окривили; али кадъ ништа не моглоше пронаћи, шкрипећи зубима на мене пропустише насъ да прођемо, те тако дођемо, на

Митарство 9-то, неправде и празне славе (тщеславія), на коме не моглоше демони ништа изнети што бы ме могло окривити, те га мы срећно прођемо.

Митарство 10-то, сребролюбивость. После мы ступимо на десето митарство, на коме суде а сребролюбивость. Салетише ме овде демони и много ме испитиваше, али осташе посрамљени и мы њ њ брзо оставимо и похитамо своимъ путемъ, но одма наступимо на

Митарство 11-то, где се испитуе за цѣлство. Слуге овде стаяше као люти кураци и дивљи зверови, кой су побеснили, па желе да свакога растргну, когодъ поредъ њ њ прође. Ови зликовци почеше ме нападати и изобличавати, рачинећи колико самъ чаша пѣћа попила за сво време мога живота и говораху ми: Заръ ниси толико чаша попила овога или онога дана и заръ нѣ съ тобомъ заедно пио овај човекъ или ова жена? Заръ не беше се опила овда или

онда, када си оволико чаша попила? А када беше у гостима кодъ ове или оне куће, заръ ниси се напила? И јошъ много су ме кривили и залеташе се, да ме истргну изъ руку свету ангела. То што су ми они говорили подсећаху ме, да се заиста догађало. Мени су више пута долазили гости, а ја самъ заиста съ њима пила и опіяла се, па они ме за то окривеше. Но св. ангели узеше изъ кутіе, коју имъ даде св. Василіе и одкупише моје грехове піянства, те мы пођемо далѣ. Овде ми св. ангели рекоше: видишъ ли како є велика невоља и несрећа, кадъ душа пролази крозъ ово проклето ято одпадника кои су у воздуху? Видимъ реко ја и плашимъ се, па држимъ да нико изъ живећи на земљи незна, шта ће га сналазити овуда и шта очекуе душу свакога човека после смрти. О, знаю то люди на земљи, рекоше ми ангели, али светска задовольства и угађањ тѣлеснимъ жељама и грамзенѣ за земальска суетна блага, не да имъ да о томе мисле. Свето писмо говори да ће особито добро бити онима, кои даю милостиню, која понайболѣ овде може души помоћи и олакшати пролазакъ. Нека люди чине добра дела и даню и нођу, па ће се избавити невоља и вечны мука. Али кадъ живе са свимъ безбрижно, као да су тамо доле бесмртни, угађаю сво е телу и гордельности, заборавајући за душу; то онда када неочељивано наступи

смрть, она свали на нѣи све ове неволѣ и несреѣе. Тешко ономе ядноме, кои мисли овуда проѣи безъ добры дѣла! Пакостни ови зликовци демони, кои су на овимъ митарствама узимлю несреѣну душу и жестоко е мучеѣи, одводе е у мрачна места пакла и држе е тамо у оковима и страшнимъ мукама до доласка Христовогъ. То бы и тебе снашло и постигло, кадъ не бы добила откупъ за себе одъ угодника божіегъ Василия, кои ти е учиніо велико благодѣяніе. Докъ ангели ово казиваху, мы стигнемо на

Митарство 12-то, на коме се испитуе душа за грѣхъ *злопамтенѣ*. Чимъ дођо смо, одма скочише лукави као пустахіе, па врло пажљиво тражише по своимъ хартіяма да нађу штогодъ противу мене. Али кадъ, помоћу отца Василия, ништа пенађоше, тада заплакаше горко што ништа не изнеше, што бы ме кривити могло. У многоме коечему другоме, я самъ грешна и крива, али самъ волела све люде и любила како мале тако и велике, никада се нисамъ за ништа вређала, нисамъ была злопамтило и нисамъ ласкала. Збогъ тога мы и ово митарство прођемо безъ штете.

Но ту одма чимъ пођемо, я запытамъ свете ангеле, кои ме водише: молимъ васъ, господо, кажите ми, одкуда ови зликовци знаю за грехове людске, кадъ люди живе доле у свету

далеко одъ нѣи? А єданъ ангелъ одговори ми овако: свакій христіянинъ на светоме крштеню добія светога ангела, кои га невидимо чува, поучава на свако добро дѣло и записує нѣгова добра дѣла, коя онъ чини у течаю целога свога века или живота. Тако исто поступа и зао духъ лукавій ѡаво; єрь и онъ записує све грехове човека, кое онъ учини за сво време свога земальскога живота, па затимъ обилазеѣи митарства на свакоме запише онай грехъ овога или онога човека, за кои ѣе се имати душа, када поѣе на небо испытивати. А кадъ се испытує да іої зликовци ставляю препоне и отегоѡаваю пролазакъ и ако душа не бы имала добры дѣла, коя бы є изъ нѣіовы руку отела, да є отераю у бездну у коіої су и они да є муче до долазка Христовогъ. Такимъ начиномъ ови одпадници дознаю грехове людске докъ люди іошъ живе, а найвише се брину да дознаду грехове православны христіяна, кои верую у свету Троицу и припадаю цркви; єрь є овима людма отворенъ улазакъ на небо. А за невернике и еретиѡе ови зликовци и не брину се, єрь ови нѣима и припадаю збогъ ереси и невѣрства, те се потоме еретици и смираваю предъ демонима и ни єдну речъ неѣе да изговоре противъ нѣи. Докъ ми ово казиваше ангели, мы веѣъ стиго смо на

Митарство 13-го, на коме суде и испитую за превару — (оболщеніе). Демони су овде врло гадни и изгледаю као зміе и страшно е одвратно гледати иѣ, ерѣ су као мракѣ и страшно саблазнительни. Но при свемѣ нѣовоме стараню, не могоше наѣи ништа што бы ме водѣ нѣи окривило, те тако помоѣу божіе благодати, мы иѣ брзо остави смо.

После овога, я опетѣ запытамѣ свете ангеле, кои ме водише, рекавши имѣ: господо, молимѣ васѣ, кажите ми, да ли се душа, кадѣ овамо пролази испитуе безѣ свакогѣ изузетка за свакиѣ грехѣ, кои човекѣ учини, докѣ живи на земљи? Зарѣ се она не бы могла одѣ нѣи очистити? Почемѣ су грехови записани на свакоме митарству и видеѣи како ме сада испитиваше, я држимѣ да они испитую у свой обширности грехове; па зато се врло страшимѣ и стрепимѣ. А свети ангели рекоше: не испитую тако они свакога, но само оне, кои су као што си ты умрли, а нису се исповедили ни покаjali за свое грехове. Када бы ты исповедила свое духовнику све свое грехове безѣ свакога стида, па бы примила одѣ нѣга епитимію или духовну казнь и ову бы издржала, добыла бы одѣ нѣга опроштенѣ; тада бы и ты као и сви други кои то изврше, све ове неволѣ прошла безѣ препреке, нити бы те испитивали ни на єдноме митарству ни за кои грехѣ, кои си исповедила.

Али почемъ ниси хтела да све свое грехове исповедишъ своме духовнику, него си се стидила казивати їй; за то те ето овде испытую и траже одговоръ. Но теби у осталомъ и то доста помаже, што си ты престала была грешити и ниси їй више повтаравада, ни чинила. Ко се за живота непритворно кае, томе Богъ опрашта грехове, и невидимо добивши опроштенъ, душа тога човека постае слободна одъ свію грехова. А лукави духови, кои су грехове те записивали на своимъ митарствима, чимъ отворе свое спискове, не наоде у нѣма ништа, што е пре было написано; еръ св. Духъ избрисуе све шта е тамо было записано. И демони виде, да се збогъ учинѣногъ покаянїя све брише што су они записивали, па врло много тугую и кидаю се што имъ неспада да погубе душу. Када се човеку за нѣговогъ живота поништаваю и опраштаю грехови збогъ покаянїя; онда зли духови место овы грехова траже да напишу друге грехове; па зато после исповести, одвећъ яко распиню човека страсти. Дакле е велико благодѣянїе за люде покаянїе, кое човека спасава одъ врло многи неволя. Безъ муке и препоне пролази тада човекъ крозь ова митарства и долази Богу, носећи на себи добра дѣла. А ако бы се ко покаю и престао чинити зло, кое е чинїю, а међутимъ не исповеда се и на исповести не казуе све свое грехове, кое е пређе

починію, држећи да є доста за спасеніє да само престане грешити; тай неће добити опроштая, ако се дуго не исповеди и не каже све свое грехове, као што треба. Такавъ човеѣъ бы ће овде врло строго испытиванъ, као што ето сама видишь. Тако исто ніє полезно, да се часъ єдноме, часъ другоме духовнику исповедашъ и да єдноме казуєшь єдне, а другоме друге грехове, или да затаишь єпитимію, кою ти є єданъ духовникъ за грехъ наложію одъ другога. Ніє полезно избегавати изобличаванъ духовника, па збогъ тогъ страхованя сакривати свое грехове; єрь ће ти люди овде быти строго испытивани и никако не могу безъ препоне пролазити, него ће бивати задржавани. Докъ ми то св. ангели казиваше, мы дођемо на

Митарство 14-то, где траже одговоръ за пресиженъ и неумереность. Слуге демонске, што овде быяху залаяше на мене као бесни пси, па почеше износити како самъ я за време свога дєтиньства єла тайно, много и преко сваке мере, како самъ я каогодъ свиня єла рано изютра, у свете празнике и у посте єла самъ пре молитве и службе божіє, преєдала самъ се, єла самъ до ручка, за ручкомъ, после ручка, пре вечере, као и после вечере єднако самъ жватала и пунила трбу. За све ово они ме кореше и срамотише, па се залеташе да ме истргну изъ руку ангела и да ме прождеру као хале, говорєћи:

заръ на крштеню ниси се своѣ Богу заветовала, да се одричешъ сотоне и свію дѣла нѣговы и одъ сваке службе нѣгове, као што си и друго іошъ овоме наликъ обећавала, па зашто си ето опетъ погазила сво ово твоѣ заветованѣ? Св. ангели и овде узеше изъ вутіе отца Василя и одкупише ме, те мы пођемо далѣ и доспемо на

Митарство 15-то, где траже одговоръ за *идолослуженѣ*, као и за *сваку ересь*. Страшни демони, што овде быяху, ни за што насъ не испитиваше, те іѣ тако и мы брзо прођемо и доспемо на

Митарство 16-то, на коме суде за *мужеложство и дѣторастлѣніе*. Слуге овогъ митарства, кадъ дознадоше да самъ женскиня, ништа не нађоше што бы ме окривлявало, а само ме запыташе: еси ли ты чинила грехъ са другарицомъ, и успаливши се теломъ съ нѣоме вршила као са мушкымъ? Но по благодати Христовой и у овоме греху немогоше ме осудити, те ти мы брже пођемо и наступимо на

Митарство 17-то, где се испытуе душа за *ирелюбе*. Овде бывши демони, скочише као бесни и брижљиво истраживаше моя дѣла, односећа се на овај грехъ. Я самъ пређе имала мужа, кога ми є моя госпођа изабрала и съ нѣиме самъ живила; али самъ понегда нѣга оставляла и падала самъ съ другима младићима, што ми све садъ износише демони предъ очи. Но св. ангели ре-

коше: она е была робиня и одъ свештеника нѣ
 добила благослова, нити се у цркви венчала съ
 мужемъ, за кога е удаде нѣна госпођа; па зато
 таки грехови нису прелюбе, него се пре могу на-
 звати блудомъ. А дивљи демони повичу: заръ
 онай кои е купио за паре роба, нѣ властанъ съ
 нѣимъ располагати као нѣговъ после Бога дру-
 гий господаръ? А она се удала по вољи свога
 господара, потоме и грехъ нѣнъ треба држати за
 прелюбу а не за блудъ. У овоме ипату, св. ан-
 гели опетъ одрже победу и ништа не давши по-
 веду ме далъ. А демони дерући се и лармаюћи,
 съ претнѣомъ намъ говорише: и ако вы овде над-
 владасте насъ и преваристе, али се никако не-
 ћете моћи избавити на испыту за блудъ, еръ тамо
 много строжіе испытую, него ли на другимъ
 митарствима. Мы пођемо више и ступимо на

Митарство 18-то, где суде за *разбойништва*
 или убійства. Овде испытую, траже одговоръ и
 суде за свакій шамаръ, кои смо нанели ближ-
 нѣму у лютнѣи и гнѣву, за свакій удараць, кои
 смо рукомъ, батиномъ или оружїемъ учинили
 коме, за сваку велику или малу крађу и отиманъ,
 као и за сваку увреду мере грехове, тражећи да
 ме окриве. Али и овде св. ангели даду шта е
 требало одъ дара отца Василїя, па мы прођемо
 безъ штете и повреде. Одавде пошавъ, сти-
 гнемо на

Митарство 19-то, на коме се душа испитуе за *лоцовлукъ* и оштећаванѣ ближнѣга. Нашли су ме и овде у неколико криву, али дадо смо што бы ме одкупило, те се безъ препоне вренемо, и доспемо на

Митарство 20-то, где испитую за *блудъ*. Старешина овога митарства беше одевенъ у небаку врло смрдљиву хальину, која е сва окроплѣна пеномъ одъ крви, али се онъ јошъ томъ хальиномъ поносио и дичіо, као да му е царска багряница и порфира. Ова е пѣму хальина начинѣна срамотнимъ и поганимъ дѣлима оны людій, кои се као исто свинѣ валяю у нечистоћама блуда. Слуге овога митарства како насъ угледаше, одма полетише къ нама и чудише се, како смо могли чакъ до нѣи доћи, прешавши крозъ толика предходећа овоме митарства и дуго стояше и ѣуташе, као да су се заборавили. После почеше износити све, што самъ я починила, па не само што ме изобличаваше за оно, што самъ я заиста учинила, него много јошъ лагаше и клеветаше и бедеше ме. За сведочбу своју коју наведоше противъ мене, они споминяше и имена лица, съ којима самъ грешила, и место где е грехъ свршенъ, и наравъ и радню свакога поединце мога любовника. Све су ово они представляли и усиљавали се да ме изтргну из руку ангела, кои ме водише. Ангели рекоше — она е одавно престала чинити ове грехове, а они рекоше „знамо да е одустала одъ

овы грехова; али она е у своме срцу таила ове грехове, а нїе їй исповедила духовнику, нити е одъ нѣга примила епитимїю, те збогъ тога нїе ни добила опроштенѣ; па зато вы што е водите или е оставите нама, па вы идите, или грехове нѣне одкупите добрима дѣлима. Тада ангели одкупе ме онимъ, што су добили одъ мога духовника отца Василия, узму ме и пођу са мноми више; а демони шкрипећи зубима, єдили су се и зипарали; еръ се бащъ нису никако надали, да љу имъ отићи изъ опаки канца нїювы. И када мало измакосмо, тада ми свети ангели рекоше: знашь ли Теодоро, да преко овога митарства врло е мало душа, што прођу безъ штете и повреде? еръ суетанъ онай доле светъ, збогъ различни преластїи и примамљивостїи, одвећъ е блудолюбивъ и сластолюбивъ; те збогъ тога, већина душа одавде тераю се у бездну и одлазе у пакао. А ты си се ове несреће избавила, поглавито добримъ дѣлима и молитвама твога духовнога отца св. Василия; сада си већъ врло близу подпунной победы, после кое нећешъ више излагати се невољи и несрећи, еръ се старешина овога митарства обично хвали, да ће онъ самъ своимъ занатомъ напунити адъ са погинулимъ душама. И докъ ангели ово говораху, мы стигнемо на *Митарство 21-во*, на коме суде за суровость, жестокость и немилосрдїе. Ово е митарство по-

следнѣ и мы долазеѣи близу неба, наиѣо смо на ово митарство. Овде су записана дѣла немилосрдїя, жестокости, суровости, ненависти, пакости и човекомрзости. Ако бо не врши божїе заповести, а къ томе е іошѣ немилосрданѣ и жестокѣ; то када душа нѣгова доѣе на ово митарство, онда е демони узимлю, муче е безѣ свакогѣ сажаленя, бацаю у пропасть и затвараю у мрачну тамницу пакла, где она пребыва до обштега воскресенїя. Срѣ Богѣ не само да таку душу не милуе, него е іошѣ одбаца одѣ себе зато, што она нїе на земљи ни беднога и сирромаха наранила, никоме нїе дала милостиню, нїе поодила болнога, нїе се сажалила надѣ слабимѣ и невольнимѣ, па не само што нїе овака добра дѣла чинила; него нїе по несреѣи своїої никогда ни речма утешила, нити сузомѣ или уздисаемѣ показа своє сажаленѣ и саучастїе. Нїе ово чинила, него е іошѣ вршила противна дѣла, была разсѣяна, сребролюбива, немарљива и немилосрдна према ближњима. Када мы доѣо смо овоме 21. митарству, види смо да е нѣговѣ старешина, врло жестокѣ, бесанѣ, дивльїй, сувѣ и намрштенѣ, изгледаше као да е садѣ изѣ гроба устао. Плакао е одѣ еда, дерао се као лавѣ и модарѣ пламенѣ изѣ устаму излазише. Слуге нѣгове, као осице и стршлѣви обколише насѣ, па почеше да насѣ испитую, тражеѣи да што наѣу, што бы ме окри-

вило; али кадъ неимадоше ништа, мы се брзо кренемо и одемо одъ нѣи.

Скоро затимъ мы се приближимо вратима небеснимъ и са веселимъ лицемъ, радостно уђемо у небо, благодарѣи што се избави смо већ тешкогъ путованя преко мучителны митарства. Небесна врата быяху као одъ билюра и сваданія што быяху унутра, виђаху се и изгледаше тако лепо, као што изгледа небо окићено звездама. На вратима стаяху младићи у златнимъ халынама. Они насъ врло радостно предусретоше и мило имъ бы, што се моя душа избавила горки и тешки испытываня на воздушнимъ митарствима. Кадъ одатле пођемо далѣ унутра у небо, весели быя смо, наступи смо на неку реку, коя се раздвои предъ нама добѣ мы прођо смо, па се за нама опетъ састави и пође своимъ токомъ. У томе путованю дођемо на едно страшно воздушно место, на коме стаяху врло лепи неки младићи, кои као да су одевени у неке ватрене халыне. Чимъ увидоше да ме ангели на рукама носе, они насъ врло весело предусретоше и дочекаше и радујући се што е моя душа сачувана за небесно царство божіе, пођоше съ нама и пояше божествене неке песме. Докъ мы иђасмо, уеданпутъ обузе насъ некакавъ облакъ, за тимъ другій, а кадъ быя смо мало далѣ, мы угледа смо врло високо некое место, на коме стояше престоль божій, кои тако бео изгледаше, да одъ

светлости очи наше засенуше, беше дивне лепоте
 и сѣйности тако, да е осветлявао свакога, кои
 бы срећанъ быо да стане предъ нѣга. Око пре-
 стола стояху младићи чудне лепоте, обучени у
 сѣйне хальине; па шта ћу ти јошъ говорити дете
 мое Григоріе? Све што самъ тамо видѣла, не-
 може се исказати, ерѣ нема речи за то, неможе
 се ни помислити, ерѣ е све то више сваке по-
 мисли — одъ чуђеня умъ стае, паметъ се губи
 тако, да самъ я сасвимъ заборавила где самъ
 была. Доцнѣ се сетимъ и видимъ да ме ангели
 они кои ме са землѣ допратише, подведоше пре-
 столу божіемъ. Я паднемъ, поклонимъ се невиди-
 моме Богу, кои овде обитава, па у трипутъ про-
 поимо песму у славу просвете Троице. После тога
 чуемо гласъ, кои одозго долазаше и рече: пођите
 съ нѣоме и покажите јој све душе праведника и
 грешника, покажите јој све обители како светаца
 кои живе у раю, тако и грешника кои се наоде у
 паклу, а затимъ е сместите онде, где пожели
 угодникъ мой Василіе. Одма пођемо путемъ таке
 лепоте, да ти немогу исказати и дођемо у оби-
 тельи светаца, па шта ти могу базати о нѣима?
 Двоумимъ и незнамъ одкуда да почнемъ. Тамо
 се наоде дворови, врло лепо и вешто, но на
 различанъ начинъ и изгледъ саграђени рукомъ
 божіомъ; ерѣ самъ я чула, да свето писмо го-
 вори о населю праведника *на месту прохладномъ,*
на месту злачномъ, на мѣсту спокойномъ, на мѣ-

сту утѣшенія. Кадъ самъ ово све виђала, я самъ се много чудила неисказаной лепоти свега тога, па самъ се радовала и веселила и са насладомъ све то сматрала. А св. Ангелъ показуюћи ми говораше: гледай ето, ово е обитель за апостоле, ово е за пророке, оно е за мученике, ово е за светитель, оно е за преподобне испостнике и праведнике. Сваба ова обитель широка е и дугачка, како ми се учини, колико и Цариградъ. Чимъ уђемо мы унутра у ове предивне обители, одма насъ срегоше и дочекаше свеци, духовно насъ целиваше и поздравише, радујући се врло, што самъ я спасена и доведоше ме у место где блаженствуе патријархъ Авраамъ, па ми и ту све показаше. Сва е обитель пуна славе, радости и милине духовне, пріятанъ мирисъ усређава душу, чудне и лепе палате овде е подигао св. Духъ, овде видо смо безбройну дечицу, коя се радуо и веселе око патријарха Авраама. Запытамъ я свете ангеле, кои быяху са мноми: шта значи ово мноштво светле и невине дечице, што се веселе око овога блистаюћег се светошћу старца? Ово е, рекоше ми, патријархъ Авраамъ, а место ово, као што си валда чула, зове се наручѣ или крило Авраамова, а ова многа дечица, то су невина християнска деца, коя су умрла чиста и необаљана. После овога мои вође покажу ми сву околину райску, кою кадъ самъ гледала,

нисамъ могла да се начудимъ нѣной лепоти, е,
 тако су дивне лепоте божіегъ рая, да ти иѣ
 неумемъ исказати! И шта ћешъ више да ти
 казуемъ? Не могу све исказати, што самъ тамо
 видила и чула, а и ты не можешъ ни да све
 запамтишь, нити ћешъ пакъ све моћи разумети.
 Чудне су милине, лепоте, дивоте, коє ты догъ
 си на земљи не умешъ срцемъ ни пожелити,
 нити умомъ поимити. Одавде ме поведу мои са-
 путници и вође у мрачна и страшна места пакла,
 где є Господъ свезао и затворио сотону, и ахъ,
 како су тамо ужасне и неизказано страшне муке.
 Окренуше ме западу и тамо я угледа горке не-
 волѣ и люте муке, коє су спремлѣне за гре-
 шнике и коє ми ангели показаше, па затимъ ре-
 боше: видишь ли одъ колике те несреће избави
 Господъ, по молитвама свога угодника? Они
 што се наодише у мукама и у смртној тамѣ,
 непрекидно вибаху: охъ, ја, тешко, куку, а
 други единако еданъ одъ другога горе и бесо-
 мучніє вичу, плачу, кукаю, трзаю се, лелечу и
 ячу, дозивлюћи за помоћ; али, гле, нема по-
 моћи, ни помилованя ни одкуда и ни одъ кога.
 Много самъ іошъ видила тамо ужасны мука и не-
 срећа, па кадъ самъ већъ све прегледала и дозна-
 ла, онда ме еданъ ангелъ, кои иѣаше са многъ за-
 пыта: знашь ли Теодоро, да є данась онаѣ данъ,
 у кои люди што живе на земљи (као сродници)
 свршую спомемъ (или парастосъ) за душу умр-

лога на четрдесетый дань? И за тебе тамо доле чини споменъ и чита молитве, преподобный отаць Василіе.“

Овде текъ я дознамъ, да е веѣь прошло 40. дана одонда, одкако самъ се раздвоила одъ тела и дошла у ово место спокойства, где ме ты сада видишь, а ово место припада отцу нашему Василію. А ты іошь живишь у свету, па се можешъ болѣ спремити, кадь знашь да св. отаць нашъ Василіе многе поучава у истини и преко исповести и покаянія доводи Богу. Но айде за номъ да уѣемо унутра овы дворова и ты ѣешъ увидити где я сада живимъ; ерь е и св. отаць нашъ Василіе овде дошао мало пре тебе. И я поѣемъ за номъ, те уѣемъ унутра. Када смо мы ишли, я погледамъ и видимъ, да е она окроплѣна као росомъ одъ неки мириса, помазана е миромъ и хальине нѣне быле су као годъ снегъ. Уѣемо у двораць, бога е патосъ быо украсенъ златомъ, посередъ двора расту различне воѣке, кое дивно лепо изгледаше. Погледамъ на истоеъ и угледамъ неке врло лепе и сѣине куѣе. Тамо е быо асталъ, кои е имао до 30 аршина дужине и савъ е блистао одъ драгога каменя, а на нѣму стаяху златне неке чиніе, коима се морашъ чудити. На тимъ чиніяма быаше одвеѣь лепо воѣе, одъ кои се свуда у наоколо осеѣаше диванъ и пріятанъ мирисъ. Преподобный отаць Василіе се-

діо є на чудномъ престолу. За асталомъ быяху
 суштества, коя нису наличила на люде имаюће
 тело, ма да су имали човечіи обликъ и одъ нѣи
 излазили су зраци и луче сунчане. Када су они
 узимали што одъ астала, умножавала се нѣова
 светлостъ и сіянѣ, те се и они врло радоваху
 и наслађаваху. Лепи младићи заитали су и под-
 носили имъ пійће у духоноснимъ судовима, кои
 су блистали као снегъ, младићи овы били су
 опасани златнимъ поясима, а на главама сво-
 имъ имали су скупоцене круне украшене дра-
 гимъ каменима. Теодора подиђе св. отцу Ва-
 силию и каза му да самъ и я ту. Онъ бади лю-
 баванъ погледъ на мене, весело ме позва себи.
 Я се нѣму приближимъ и по обичаю своме съ
 поштованѣмъ поклонимъ до землѣ, онъ ми тада
 рече: Богъ да те помилуе и да ти, дете мое,
 опрости сагрешенія твоя, да обрне теби свое
 пресветло лице и да ти даруе сва небесна
 блага.“ Затимъ подиже ме са землѣ и рече ми:
 ево и Теодоре, кою си желію да видишъ, зашто
 си ме много и толико пута молю да є видишъ,
 где є она сада и шта є добила.“ Теодора ме
 врло мило погледа и рече: брате Григоріє, да
 ти Господъ буде милостивъ, што си се и мене
 смирене сећао; зато є Богъ и испунію твою
 желю по молитвама нашего отца.“ После овога,
 св. Василіє заповеди Теодори, да ме проведе
 по дивной башти и да ми покаже чудне лепоте

нѣне. Теодора ме увати за десну руку и доведе до едне оградѣ, на коіой быяху златна врата. Ова се врата отворише и мы уђо смо у башту, у коіой я видо разна врло лепа дрва, на којима быяше као златно лишће, пуно цвећа, одъ кога се осећаше врло пріятанъ мирисъ. Видо я тамо іошъ премного дрва, одъ којихъ се гране посавіяле до землѣ, ерѣ су пуне были воћа. Мене е врло зачудила ова чудна башта, а Теодора спази то мое чуђенѣ, па ми рече: Зарѣ те ово зачуђава? А шта бы ты рекао, кадѣ бы видіо ону башту, онай рай, кога е Богъ посадіо на истоку? Само бы се чудіо и дивіо, кадѣ бы га угледао, а ова е башта врло слаба слика оне райске баште.“ Тада іој я предложимъ ово пытанѣ: молимъ те, кажи ми, бо е засадіо и подигао ову лепу башту? И зашто я досада никадѣ и нигде не видо ни наликѣ на ову башту? Како ћешъ моћи ты виђати оваке лепоте, одговори она, кадѣ ты іошъ живишъ у телу на земљи? Ово све, што ты овде видишъ, духовно е, као што и мы овде живимо духовно. Башта ова, кою сада гледашъ овде, засађена е и подигнута трудовима и подвизима преподобнога отца нашего Василия, кои е одъ младости до свое старости радіо. Онъ е ню засадіо тимъ, што е постіо, што се моліо, што е изнуравао свое тело, не даюћи да бесне страсти, што е спавао на голой земљи, што е

сносіо и зиму и вруѣину, што се дуго испаштао у гори и раніо се више година само травама, докѣ не дође у Цариградъ ради спасенія многи душа людски. Срѣ сви они, кои трпе оскудице и неволѣ у животу на земљи ради Господа, и кои врше нѣгове свете заповеди, овде ће добити одъ Бога награду за свое трудоуе и веселѣ и радости, кое нигда не престаю за свое благочестиво триленѣ неволя на земљи у животу што трае за време. Трѣды рѣкъ твоихъ снѣси, рекао е и царъ Давидъ (Пс. 127 ст. 2). Чудећи се ономе, што ми рече: *мы овде живимо духовно*, заиста осетимъ я да самъ у телу, испытамъ себе и познамъ, да самъ при себи, при свести, мисли су ми чисте и чувства су моя, а за чудо ми е како мого я све то видити и памтити. И у томе зажелимъ да се вратимъ изъ ове баште, те тако опетъ изиђемъ изъ баште на врата, на коя самъ и ушао и дођемъ у дворацъ. За онимъ чуднимъ асталомъ, я невидо више никога и све садъ изгледаше другачіе. Я се опростимъ съ Теодоромъ и пођемъ одтуда.

Кадъ се освестимъ, я се пробудимъ и почнемъ размишляти о виђеню: гди самъ быо и шта ће значити све то, што самъ веђъ видіо? Одма устанемъ и одемъ блаженоме отцу Василию съ намеромъ, да чуемъ одъ нѣга где самъ ове ноћи быо? да ли е одъ Бога, или одъ со-

тоне было ово виђенѣ? Кадъ уђемъ у нѣгову
 ѣелію, я му се поклонимъ по обичаю до землѣ,
 учинимъ метаніе предъ нѣимъ, молећи да ме
 благослови. Преподобный отаць благословіо ме,
 па заповеди да до нѣга седнемъ и тада рече
 ми: знашъ ли, дете мое, где си ноѣасъ быо?
 Я почемъ ништа нисамъ знао, да себи про-
 толкуемъ, одговоримъ: я нисамъ отче нигде
 быо, него самъ спавао на своіой постелѣи.
 Ты си теломъ быо на своіой постелѣи, рече св.
 отаць, али си духомъ быо на другоме месту.
 Знашъ ли, колико самъ ти я ноѣасъ одѣріо и
 показао стварій? Ты си видіо Теодору. Ты си
 пошао за мноумъ и хитао си да ме стигнешъ,
 па си дошао на умна врата духовнога дома, а
 ту ти изиђе на сусреть Теодора, радостно те
 прими, уведе унутра, све ти исприча о своіой
 смрти, каза ти како е умирао и како е одвећъ
 тешко пролазила брозъ митарства и съ мукомъ
 се избавила одъ злотвора душа людсеи демона,
 одъ кои е одбрани силна божія благодать и
 слабачко заступанѣ мое. Заръ ниси ты по мо-
 іой заповести ушао унутра у домъ мой? Заръ
 ниси видіо онай чуданъ асталъ и намештай на
 нѣму? Заръ се не сеѣашъ, каква е дивне ле-
 поте башта, какво воѣе, каква милина, пріят-
 ность и сладость, какво цвеѣе, какво ли пиѣе,
 какви красни младићи службаху ово астала?
 Заръ ниси стао, као укопанъ, па гледао ле-

поту овы дивны кућа? Када ты дође, заръ ти я не показа Теодору, за кою си ме толико мо-
діо да дознашъ шта е она на ономе свету до-
била? Заръ те она неuze за руку и неповеде
у башту, кою ми е Господъ даровао? Заръ
ниси све ово и іошъ много коешта друго, ты
видіо ове ноћи? Зашто дакле говоришъ, да
ниси ништа видіо?

Кадъ чу ово одъ светога отца, я одма при-
знадо, да е заиста све тако было. Уплашимъ
се яко и немого ништа проговорити, еръ я най-
пре држахъ, да е све то, што самъ виђао быо
санъ. И почнемъ се уверавати, да е св. отаць
великій угодникъ божій, кадъ онъ врло добро
зна све, као да е и теломъ и душомъ на ономе
свету. Па у тимъ мислима, пунъ осећаня за-
плачемъ и полете ми сузе, а я рекнемъ: Заиста
светый отче, све е тако было, како садъ рече,
и я благодаримъ човеколюбивоме Господу Исусу
Христу, кои ме е удостоіо да видимъ све ово,
што самъ видіо, да познамъ тебе, да теби при-
бегнемъ за поученъ и наставленъ, да будемъ
подъ заштиту твои молитава и да се наслађа-
вамъ такимъ дивнима чудама.

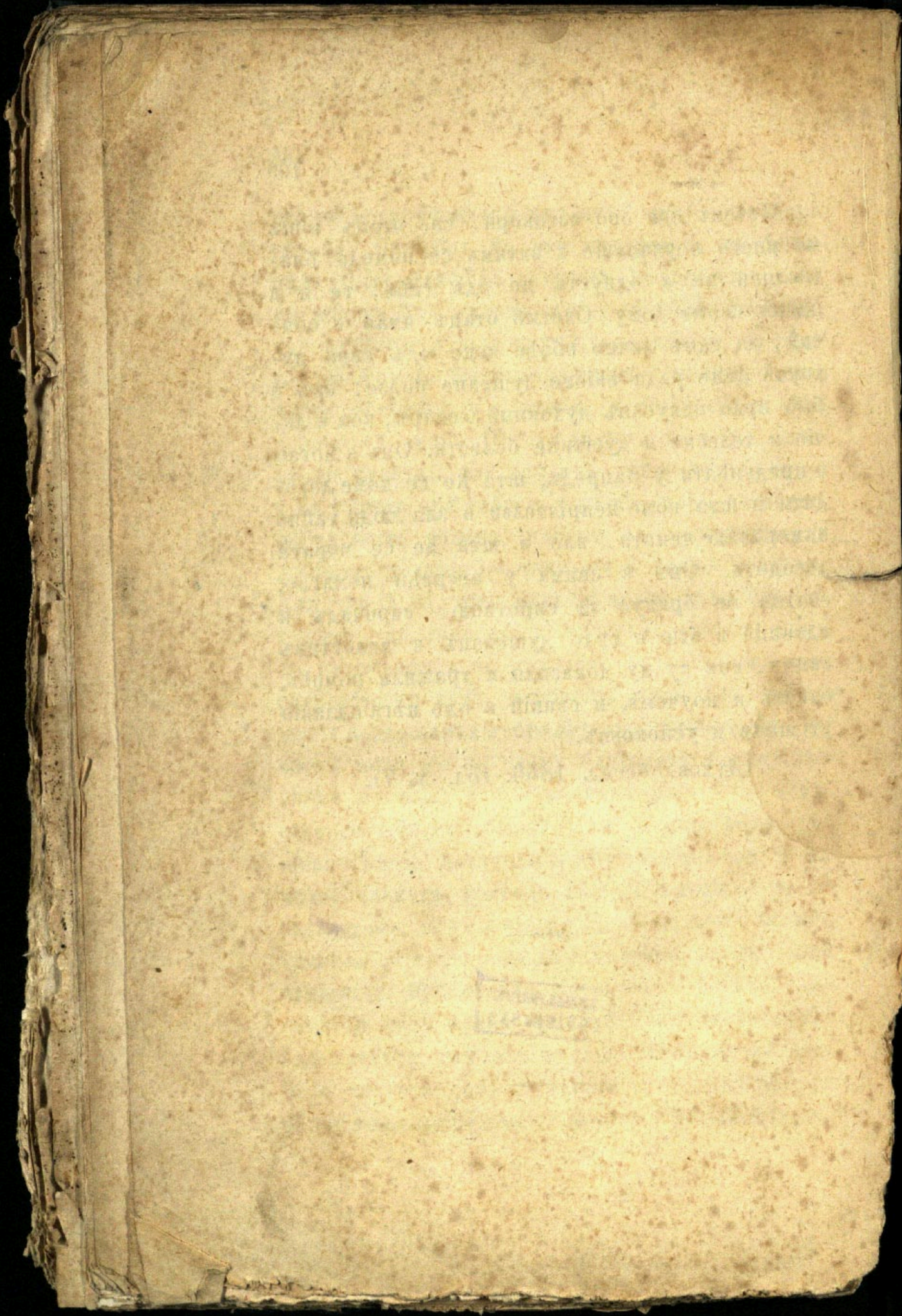
Тада ми, отаць Василіе, рече; ако се бу-
дешъ поштено владао, ако будешъ поступао
као што налажу божіе заповеди, и пођешъ
одавде горе са добримъ дѣлима; то зли духови
на овимъ митарствама, после смрти, ништа ти

зло не могу учинити, као што ти е и Теодора казала. Прођешъ ли ова митарства, ты ћешъ онда быти блаженъ и прими ће те тамо, где си ноћасъ быо духомъ и где си видіо Теодору, где ћу быти и я грешный, надаюћи се на благодать Христа Господа, кои ми е по своіой милости обећао ону обитель, у коіой си ты быо и кою си видіо. Послушай ме, дете мое, што ћу ти казати, али сачувай тайну твога отца: я ћу умрети пре тебе, а ты ћешъ поћи за мною после више година, почемъ се усавршишь у добримъ дѣлима — тако ми е казао Господъ. Али чувай то, што самъ ти казао, докъ будемъ я живъ, да нико за то недозна. Ако се пакъ ты потрудишь и не оставишь безъ спомена мою слабость; то кадъ узпишешъ житіе као што су житія подвижника добродѣтели, ты дете мое, не збогъ мене, но за славу благодати божіе, коя свему помаже, коя оснажава, коя чини чуда, сети се што се збывало, па запиши ради душевне ползе читателя и слушателя, као и за ползу свакога, коигодъ пожелѣ о томе знати. У свему томе, да ти помогне Господъ, кои е богатъ чудесима. Све по реду да искажешъ, да бы люди чувши то, прославили Бога, кои е богатъ благама. А себе бодро чувай и пази да те лукавый злотворъ неувати у* свою замку, чувай се и пази свакога дана и свакога часа, докъ nebude божія воля, да те одавде позове у больій животъ.

Почемъ све ово изговори, св. отаць іошъ ме много поучаваше и затимъ се помоли благослови ме и одпусти ме одъ себе, те и я одемъ своје дому. Светый отаць имао е обичай, да самъ лично обиђе неке одъ своје духовне деце ради нѣове душевне ползе; еръ е было врло искусанъ духовный лекаръ, кои е лечіо и телесне и душевне болести. Онъ е могао и предвиђати у напредъ, шта ће се коме догодити и шта коме непријателѣи и зли люди тайно намераваю чинити, као и шта ће се морати догодити. Онъ е свима у несрећи помагао, свагда се бринуо за сиротиню, сирочадъ и удовице и было е врло душеванъ и милостивъ свима, кои су му долазили и тражили помоћъ, саветъ и поученъ, и свакиъ е одъ нѣга одлазио утешенъ и успокоенъ.

(Духов. бесед. 1866. год. № 7).

БИБЛИОТЕКА МАТИЦЕ СРПСКЕ

P₁₉ Cp II 858.1